

तमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मा तम्बुद्दस्स

आनन्दभूमि

THE ANANDA-BHOOMI

The oldest Buddhist Monthly Magazine of Nepal!

नेपालको एकमात्र पुरानो बौद्धमासिक पत्रिका

मिला पुन्ही

Price- 2/50

Annual Subscription Rs. 30/-

आनन्दकुटी विहारमा प्रत्येक साल श्री ५ महाराजाधिराज

सरकारको श्रुभ जन्मोत्सवको उपलक्ष्यमा भिक्षुसंघयाट

Life Subscription Rs. 300/-

महापरिव्राण पाठ गर्ने गर्दछ।

Buddha Era

2530

Vikram Era

2043

Nepal Era

1107

January

1987

Volume 14

No. 9

“आनन्दभूमि” को नियम

- (१) “आनन्दभूमि” आनन्दकुटी विहार गुठीद्वारा प्रकाशित हुने नेपालको एकमात्र पुरानो बुद्धधर्म सम्बन्धी मासिक पत्रिका हो । यो प्रत्येक पूर्णिमाको दिनमा निस्कनेछ । यसको आजीवन ग्राहकशुल्क रु. ३००/- र वार्षिक ग्राहकशुल्क रु. ३०।— मात्र छ । जुनसुकै महीनामा पनि ग्राहक बम्ब सकिन्छ । एक प्रतिको रु. २१५० मात्र ।
- (२) यो आनन्दकुटी विहारगुठीको मुख्यपत्र हो । यसमा बुद्धधर्मसँग सम्बन्धित विषय छापिनेछ ।
- (३) लेखकद्वारा प्रकट भएका कुनैपनि विचारमा लेखकको उत्तरदायित्व लेखकमै हुनेछ सम्पादकमण्डल हुनेछैन ।
- (४) लेखकले नेपाली, नेपालभाषा र अंग्रेजीमध्ये कुनै पनि भाषामा लेख पठाउन सक्नुहुन्छ र पठाएका लेख फिर्ता पठाउने व्यवस्था गर्न नसकिने भएको ले प्रतिलिपि आफूसँग राखी पठाउनु बाझ्छनीय छ ।
- (५) लेख पठाउँदा पूरा साइजको कागजमा एकापटि मात्र लेखेर पठाउनुपर्नेछ ।
- (६) ग्राहकशुल्क, विज्ञापन तथा प्रबन्ध सम्बन्धी पत्र व्यवस्थापकको नाउँमा आनन्दभूमि कार्यालयमा पडाउनुपर्नेछ । पत्रव्यवहार गर्दा आपनो ग्राहक संख्या तथा नाम ठेगाना राख्नरी लेखिएको हुनु जरूरी छ । ठेगाना हेरफेर हुने भएमा एक महीना अगाडि व्यवस्थापकलाई सूचना दिनुपर्दछ । पत्रिका समयमा नपुगे सूचना दिने गर्नुपर्दछ ।
- (७) कुनैपनि लेख प्रकाशित गर्ने वा नगर्ने अधिकार सम्पादकमै रहनेछ ।

आजीवन ग्राहकमा थप

३४८) उपासिका प्रेमलक्ष्मी बाजिमय, सुगन्ध विहार, रिडी बजार, गुल्मी ।

आजीवन सदस्यमा थप

५२) तिर्थधर तुलाधर, भेडासि ।

ग्राहकवर्गमा अनुरोध

पत्रिका व्यवस्था सम्बन्धी कुनै पनि शिकायत भए व्यवस्थापकसँग गर्नुहोला । विज्ञापन वा ग्राहक शुल्क सीधा आनन्दभूमि कार्यालय आनन्दकुटी विहारमा पुग्ने गरी पठाउनु होला ।

ब्रव्वस्थापक

आनन्दभूमि ।

४०८

कृष्ण मासिक

०८८८

४०९

विज्ञापन

०८९१

५१११

८.०८

THE ANANDABHOOMI

Chief editor

Bhikkhu Ashwaghosha

editor

Suwarna Sakya

Manager & Publisher

Bhikkhu Maitri

Member Secretary

Anandakuti Vihar Trust

Address

Anandabhoomi

P. Box No. 3007

Swayambhu, Kathmandu

Phone- 2-24420

“ब्रह्म भिक्खुवे चारिकं बहुजन हिताय
बहुजन सुखाय लोकानुकर्प्याय अतथाय
हिताय सुखाय देवमनुस्सानं । देसेथ भिक्खुवे
धर्मं आदिकल्पाणं मञ्जुकल्पाणं परियोसान
कल्पाणं साथं सव्यञ्जनं केवलं परिपुणं
परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेथ ।”

O' Bhikkhus ! Communicate for the benefit and happiness of the great majority of men, the compassion upon the world and the welfare, gratification and desire of god and men. O' Bhikkhus ! throw the light on the celibacy with the removal of sin preaching the Dhamma with its meaning and idea with the benediction in the beginning, middle and extinction.

The Four Noble Truths

1. The Existence of Sorrow.
2. The cause of Sorrow.
3. Cessation of Sorrow.
4. The way which leads to the cessation of Sorrow.

ले निवाउन सकेनन् । मरिएला भनी डराएको उनलाई बाहिर निस्कन नदिन घरका ढोकाहरू-मा पालो कै बस्ने गर्दै । यसरी ७ दिनसम्म थुनिएर जीवनकालमै नरकको अनुभव गरी सातौं दिनमा मरेर अवीचि नरकमा उत्पन्न हुन गयो ।

त्यो व्यक्ति सुँगुर कै कराइरहेको बेला भिक्षाटनका लागि उनको घरमुनिबाट जाने भिक्षुहरूले सुँगुरको चिच्याहट भन्नानी बुद्धकहाँ गई यो खबर बताउँदै भने- “भन्ते चुन्दसूकरिकको घरमा सात दिनदेखि घर बन्द गरी सुँगुर काटिरहेको आवाज सुनिन्छ । लाग्छ उसलाई कुनै मञ्जलकार्य गरे कै । त्यसरी सुँगुर मार्नेको मनमा कति पनि मैत्री र करुणा छैन होला ।

यस्तो विधन निर्दयी त हामीले देखेका थिएनौं ।

तब शास्ताले भन्नुभयो “भिक्षु हो ! ती सात दिनसम्म उसले सुँगुर मारिरहेको होइन अपितु कर्मफल भोगिरहेको थियो । ऊ आफ्नो कुकर्मेको सन्तापद्वारा सुँगुर जस्तै कराउँदै घर-भित्र घुमिधुमी आज उसको मृत्यु भएको छ । अब ऊ अवीचि नरकमा उत्पन्न भएको छ ।”

“भन्ते ! यस जीवनमा शोक सन्ताप हुने काम गरी केरि यहाँ बाट गएर पनि ऊ शोक सन्ताप हुने ठाउँमा उत्पन्न भएको छ र ?”

“प्रमादी हुनेहरू चाहे गृहस्थी होउन् चाहे प्रव्रजित इहलोक परलोक दुवैतिर शोक सन्ताप खप्नु पनि हुन्न्दैन् ।”

हाल प्रकाशित भएको आनन्दकुटी विहार गुठीको प्रकाशन-

“A short History of Theravada Buddhism in modern Nepal” द्वा तृतीय

पुस्तक हो । बसमा अनेक ऐतिहासिक तस्वीरहरू छापिएका छन् । पृ. २६, तस्वीर पृ. ३२ मूल्य २२.-

। यिष्ठी ग्रहण किमिह न यिष्ठी ग्रहण किमि
क्ति ! यि लाली यिष्ठी ग्रहण किमिह ग्रह
ग्रहण किमिह ग्रहण किमिह ग्रहण किमिह
निष्ठी वा ! यिष्ठी किमिह वा ! यिष्ठी किमिह
-यि किमिह ग्रहण किमिह ग्रहण किमिह
। यि यिष्ठी ग्रहण किमिह वा ! यिष्ठी किमिह
। यि यिष्ठी ग्रहण किमिह वा ! यिष्ठी किमिह
यिष्ठी ग्रहण किमिह वा ! यिष्ठी किमिह

हाम्रो चित्तसँग बुद्धधर्मको ज्यादै घनिष्ठ
सम्बन्ध छ । चित्तको सुधार नहुने गरी धर्मको
नाउँमा गरिने क्रियाकलापलाई बुद्धधर्म धारण
गरेको मानिन्न । बुद्धधर्मको मुख्य उद्देश्य हाम्रो
चित्तबाट लोभ, द्वेष, मोहलाई हटाउँदै निर्मल र
शुद्ध पार्नु हो । अतः यो भन्न सकिन्छ कि बुद्धधर्मको
सम्पूर्ण प्रयत्न नै हाम्रो चित्तलाई लोभ,
द्वेष, मोह विहीन निर्मल र शुद्ध पारी यो लोक-
बाट उत्तीर्ण स्थिति अर्थात् निर्वाणलाई साक्षा-
त्कार गर्ने हो ।

चित्त निर्मल गर्ने माध्यमबाट नै बुद्धधर्मले
हामोलाई हाम्रो चित्तको चिह्नारी गराउँदै, यो संसार
प्रतिको हाम्रो धारणा बदलिदिन्छ । शरीरलाई
नै आफू ठान्ने र चित्तलाई आफू भन्ने हाम्रो
आत्मभावलाई प्रज्ञाद्वारा अनात्मको ज्ञान दिला-
उँछ । नित्य भनी सम्झिराखेको यो संपूर्ण संसार
प्रतिको धारणालाई अनित्य ज्ञानमा परिवर्तन
गराइन्छ । सुख भनी अङ्गालिरहेका सबै दुःख
रहेछ भनी वोध गराइन्छ ।

जीवनका दुई भागमध्ये एक भौतिक धर्मको
साकार रूप र अर्को मानसिक धर्मको निराकार

निष्ठारूप रूप भएरीन । ताहाहास ताहाहासी र
ताहाहासी ताहाहास ताहाहासी ताहाहासी ताहाहासी
ताहाहासी ताहाहासी । यिष्ठी किमिह यो ग्रहण रूप
हाम्रो चित्त - इम्द्रनारायण मानन्धर

नाम हो । नाम नभै रूप काममा ल्याउन सकिन्न
फेरि रूप नभइकन नामले काम लिन पनि
सक्दैन । दुबै मिलेपछि मात्र काम हुन्छ, जस्तो
कि खाना खाने इच्छा नामले गर्दछ, नामले खाने
काम गर्दैन खाने काम रूपले गर्दछ तर रूपले
खाने इच्छा गर्दैन । फेरि नामले मात्र अनुभव
गर्दछ रूपले अनुभव गर्न सक्दैन । साकार चीम
र निराकार करेण्ट मिलेर विजुली वत्ती बल्दछ ।
त्यस्तै साकार रूप र निराकार नाम मिलेर
जीवन चल्दछ । हाम्रो जीवन दुरुस्त त्यस्तो त
होइन तापनि चीमसँग करेण्ट जोडनासाथ वत्ती
बल्दछ र करेण्ट छुट्नासाथ वत्ती निभ्यछ । निभेको
चीममा करेण्ट जोडनासाथ पुनः वत्ती वाल्न हुन्छ
तर चलिरहेको जीवनमा रूपबाट नाम छुटेर
चलेको जीवन रोकेपछि पुनः नाम र रूप जोडेर
जीवित गर्ने वा जीवन चलाउन सकिन्न ।

निराकार नामको पनि दुई भाग छन् । एक
चित्त हो र अर्को चित्तको साथै उत्पन्न दुने मान-
सिक धर्म चैतसिक हो । चित्तलाई विज्ञान पने
भनिन्छ, मन पनि भनिन्छ । स्कन्धको रूपमा
चित्तलाई विज्ञान स्कन्ध भनिन्छ । दैनिक कुरा

गर्ने वेला चित्तलाई मन भनिन्छ । खास काम सँग बुढिने किसिमबाट भन्नु परेपछि त्यसलाई चित्त भनिन्छ ।

चित्त स्वभावले नै शुद्ध र निर्मल छ । अनि आफ्नो मूल स्वभाव धर्म अन्तसम्म नछोडने भएकोले यो परमार्थ सत्य पनि हो । चित्त निर्मल पानी जस्तो छ । अनि चैतसिक रंग जस्तो छ । चित्तलाई चैतसिकले गर्दा धमिलो पार्दछ । लोभ, द्वेष, मोह, अलोभ, अद्वेष, अमोह र अरु चैतसिक आदि चित्तसँग मिसिएर चित्त विभिन्न प्रकारले फरक भएर जान्छ । रूप एकलै आए पनि पछि पछि छाया पनि आउने जस्तै चित्तको उत्पत्तिको साथ साथ चैतसिक पनि आइरहेकै हुन्छ ।

चित्तको उत्पत्ति आलम्बनमै हेतुको कारणले हुने हो । आलम्बन ग्रहण नगरी चित्त उत्पन्न पनि हुँदैन । चित्त आलम्बनको कारणले नै उत्पन्न हुन्छ अथवा चित्त आलम्बन ग्रहण गरेर मात्र उत्पन्न हुन्छ । “चिन्तनं चित्त” याने आलम्बन लाई जान्ने मात्र चित्त हो पनि भनिन्छ । अतः आलम्बन ग्रहण गरेर जान्ने काही नै चित्तको हो । आलम्बनलाई चित्त नभै जान्न सकिन्न । चित्त नभएको भए हाम्रो पाँच इन्द्रिय निकम्मा हुन जान्छन् र कुनै आलम्बन ग्रहण गर्ने पनि सकिँदैन अनि आलम्बनवारे केही जान्न पनि समर्थ हुँदैन ।

कक्षु विज्ञानले कुनै आलम्बन देख्ने वेला वा ग्रहण गर्ने वेला वर्ण (रूप वा रंग) नै पहिले देख्दै अनि अरु अरु चित्तहरू लहरै उत्पत्ति भएर मात्र त्यो आलम्बन रूप वा विरुद्ध वा मानिस

वा पशु वा पन्छि के हो पछि मात्र जानिन्छ । त्यस्तै हाम्रो श्रोत विज्ञान, ध्राण विज्ञान, जिव्हा विज्ञान, काय विज्ञान र मनोविज्ञानबाट पनि आफ्नो आफ्नो आलम्बन ग्रहण गर्ने वेलामा यस्तै रूपले हुने हुन्छ ।

हाम्रो जीवनमा कयौं चित्त उत्पत्ति भएर भज्ञ हुन्छन् तर हामी सारा जीवनमा एउटा मात्र चित्त छ भनी सम्झरहेका हुन्छौं । यस्तो भैरहनुको मुख्य कारण नै चित्तको वारे हामीले केही नजानेर हो । बलिरहेको बत्ती क्षणक्षणमा द्रुतगतिले बल्ने निभ्ने भैरहने भएकोले बलेको बत्ती एउटा जस्तो देखिइरहेको हो । त्यस्तै आलम्बन देखिने, ग्रहण गर्ने, परीक्षा गर्ने, यकीन गर्ने चित्त पनि एउटा जस्तो भान भइरहेको हुन्छ वास्तवमा ती सबै अलग अलग चित्तहरू हुन् ।

चित्त स्वभावले नै शुद्ध र निर्मल अविपरीत हो । अनि चञ्चलता पनि चित्तको एक स्वभाव हो । वितिसकेको भूतकालमा स्मरण गरिने र आउन बाही भविष्य कालको कल्पना गरेर चित्त चञ्चल भइरहने हुन्छ । यसरी चञ्चल भएर नै राग द्वेष उत्पन्न गरी क्लेश तृष्णा बृद्धि गर्दछन् । चित्त स्थिर गर्न साहै गान्हो छ । चित्त स्थिर गर्ने भन्नु नै चित्तलाई नयाँ वानीमा बसाल्ने कोशीश हो । वर्तमान कालमा स्मृति साथ चित्त स्थिर गरी केहीमा पनि आसक्त नगराई उत्पन्न हुने सबै संवेदनामा केही पनि प्रतिक्रिया नगरी साक्षीभावले तटस्थ भै समतामा बसी हेरेर मात्र वस्ने भन्नु नै चित्त निर्मल गर्नु वा धमिलो न-पार्ने जुक्ति हो । चित्तले राग वा द्वेष उत्पन्न

हुने किसिमले मनपर्ने मन नपर्ने भनी प्रतिकृया
नगरनसाथ रागयुक्त वा द्वेषयुक्त नयाँ संस्कार
बन्ने काम बन्द हुन्छ । संस्कार नभैकन चित्त एक
क्षण मात्र पनि रहन समर्थ नहुने हुँदा त्यस्तो
नयाँ संस्कार बन्ने रोकनासाथ पुरानो संस्कार
उखेल्दै सिध्याइन्छ । त्यस्तो नयाँ संस्कार नवनेको
बेला चित्त शुद्ध भए जस्तै राग द्वेषले युक्त
पुरानो संस्कार सिद्धिंदै जानु पनि चित्त निर्मल

हुँदै जानेमा टेथा हुन जाने हुन्छ ।

बुद्धधर्म सुनेर, पढेर मात्र चित्त शुद्ध निर्मल हुन्छ भन्ने होइन; भगवान् बुद्धले दर्शाएको मार्ग-
मा सिकाएको तरीकाबाट आफैले पाइला चाले-
मात्र चित्त निर्मल र शुद्ध हुने हो । भन्नुको अर्थ
लोभ, द्वेष सोह विहीन निर्मल र शुद्ध चित्त
बनाउन बुद्धधर्मको मार्गमवाट सम्भव हुन्छ ।

त्रिरत्न शरण आएँ ।

-लालधन शाक्य

कलष मनलाई निर्मल गर्न

त्रिरत्न चरण शरणमा आएँ ॥

अन्ध-यो-विश्वमा सन्मार्ग देखाउने,
उँचा नीचाको भेद मिटाउने,
मोहरूपी-तम दूर गराउने,
सुगत-बुद्धको शरणमा आएँ ॥

दुःख र दुःखको कारण जानी,
दुःख निरोधको उपाय ठानी,
आर्य-अष्टाङ्गिक मार्ग देखाउने
सम्बोधि-धर्मको शरणमा आएँ ॥

यो जन-जीवन अनित्य रहेछ,
भन्ने तथ्यलाई जानिलिने,
बुद्धप्रदशित धर्ममा लाभ्ने,
सौगत-संघको शरणमा आएँ ॥

चिनौं

-भिक्षु शुशोभन

चिनौं आफूले आफैलाई
शत्रु र मित्रलाई चिनौं ।

चिनौं कर्तव्य र अधिकारलाई,
सुख र दुःखलाई चिनौं ।

चिनौं स्वजन र परजनलाई,
भाया जंगललाई चिनौं ।

चिनौं जन र शान्ति मार्गलाई,
धरती र स्वर्गलाई चिनौं ।

चिनौं कार्य र कारणलाई,
धर्म र मर्मलाई चिनौं ।

मनोरम पुष्करिणीमा फक्तिरहेको कुमुदिनी ।
 (वास) उद्योग सदाचार र हार्षिका देवता रहेको
 । एसु मनोरमादी लालाम रहेको
 — डॉक्टर राजेश्वरी राम देवता को लिए गिराव
 गिराव । उनी भगवान् रुद्रांग रुद्रामीहा देवता
 । उच्चत रम्भुण गिराव कुमुदिनी राम रहेको
 कर्त्ता रुद्रहुण देवता को दीप आरामदीप रुद्र

मनोरम पुष्करिणीमा फक्तिरहेको कुमुदिनी ।
 यसको जरा हिलो माटोमा अवस्थित हुन्छ ।
 हिलोको अभावमा यसको जन्म सञ्चव हुने थिएन ।
 अतः सुन्दर कुमुदिनीको नसा नसामा हिलै हिलो
 व्याप्त छन् अतएव हिलो नै हुन् । यसलाई हिलो
 भन्दा पृथक् सम्झनुहुन्न । …भनी कोही फलाक्ष
 भने तपाईं उसको विचारलाई कै ठान्नुहुन्छ ?

वैदिक धर्मावलम्बी शाक्य परिवारमा जन्मनु-
 भएका सिद्धार्थ राजकुमार आफ्नो ६ वर्ष लामो
 अनवरत दुष्कर चयद्वारा बोधिज्ञान लाभ गरी
 सम्यक् सम्बुद्ध हुनुभयो । तत्पश्चात् उहाँले स्पष्ट
 भन्नुभएको थियो— अब मेरो कुल भन्नु नै श्रमण
 संघ हो । यस घटनाको अढाई हजार वर्षपछि
 आएर कोही उहाँलाई वैदिक धर्मका वंशज अत-
 एव बौद्धधर्म भनेको अ-हिन्दू धर्म होइनन् र हुन
 पनि सक्तैन भनी लेख्छ वा खोल्छ भने त्यस्तो
 अभिव्यक्तिलाई कुन रूपमा हेर्नु उचित होला ?

प्रत्येक कल्याणकारी व्यक्तित्वलाई ईश्वरीय
 अवतार मान्न सिकाउने हिन्दूधर्मका मर्मज्ञ एक
 लेखक लेख्नुहुन्छ— भगवान् बुद्धमा विश्वपालक
 भगवान् विष्णुको नवम अवतारको श्रद्धा समर्पण

बुद्धको चर्चा

— स्वयम्भूरत्न “सौरभ”

गरेका छौं । …प्रत्येक हिन्दू संकल्प वाचनको क्रम
 मा “बौद्धावतारे” भनेर सम्मान व्यक्त गर्दछ ।
 … यो कुन ग्रन्थको आधारमा अभिव्यक्त गरिएको
 हो त्यो कुरो लेखकले बढी स्पष्ट पार्न सक्नु—
 होला । यहाँ आफूलाई थाहा लागेको कुरामात्र
 अघि सारौं । (गो.प. वर्ष ८६ अंक २०५)

गीतामा मात्र दुई अवतार राम र कृष्णको
 उल्लेख पाइन्छ । महाभारतको शान्तिपर्व अनुसार
 छ अवतार छन्, अघिका दुई र थप वराह,
 नृसिंह, वामन र परशुराम । भागवत पुराणमा
 चौबीशसम्म पुन्याएको पाइन्छ भने हरिवंश र
 ब्रह्मवैवर्त पुराणको भनाइ छ—

प्रादुर्भाव सहस्राणि अतीतानि न संशयः ।

भूयश्च भविष्यन्तीत्येवमाह प्रजापतिः ॥

(हरिवंश, १४।११, ब्रह्मवै २।३।१७)

अर्थात्, प्रजापतिले भने कि विष्णुजीका
 हजारों अवतार निशंकरूपले भैसके र पछि पनि
 भै नै रहनेछन् । यसप्रकार लगातार बृद्धि भै
 रहेको अवतार संख्याले यो कुरा स्पष्ट पार्छ
 कि अवतारवाद निकै पछिको चलन हुन् र विशेष
 गुणी व्यक्तिहरू यसको सूचिमा थपिँदै गएका

छन् ।

अब एकैछिन हिन्दूधर्मको मूर्धन्य ग्रन्थ भगवद्गीता यस अवतारवारे के दिग्दर्शन गर्छ विचार गर्दै ।

यदा यदा हि धर्मस्य ग्लानिर्भवति भारत ।

अभ्युत्थानमधर्मस्य तदात्मानं सृजाम्यहम् ॥

अर्थात्, जब जब धर्मको अधोगति (पतन) हुन्छ, त्यस्तो समयमा धर्मको उत्थानका (उत्पत्ति) निमित्त म शरीर धारण गर्ने गर्दूँ । यहाँ ध्यातव्य कुरो के छ भने धर्मको तात्पर्य निश्चित रूपले वैदिकधर्म हुन् । कारण, महाभारतकाल-सम्म बौद्ध, जैन वा विदेशी धर्म उद्भव नै भएको थिएन । भनाइको तात्पर्य हो वैदिकधर्म-मा न्हास आउने बेला विष्णुजी अवतार ग्रहण गरी उक्त धर्म उद्भार गर्ने आउनुहुन्छ । अब बुद्ध जन्मनुभएर वहाँले के गर्नुभयो भन्नेवारे अग्नि पुराण निस्कर्ष स्वरूप मूल्यांकन यसरी गर्दै—

महामोहस्वरूपोऽसौ शुद्धोदन सुतोऽभवत् ।

मोहयामास दैत्यांस्तान् त्यजिता वेदधर्मकम् ॥

(अग्निपुराण १६।२)

अर्थात्, महामोह स्वरूपी शुद्धोदन पुत्रले दैत्यहरूलाई मोहित तुल्याई उनीहरूबाट वैदिक धर्म त्याग्न लगाए । यसप्रकार अग्निपुराणले बुद्धको काम विगतको घटना भनी वर्णन गरिन्छ भने श्रीमद्भागवत पुराण भने त्यही काम र घटना भविष्यमा हुनेवाला छ भनी संकेत गर्दै— ततः कलौ संप्रवृत्ते संमोहाय सुरद्विषाम् । बुद्धो नाम्ना जिनसुतः काकटेषु भविष्यति ॥

(श्री मद्भागवत पुराण १।३।२४)

अर्थात्, कलियुगको आरम्भ हुने समयमा, असुरहरूलाई मोहमग्न तुल्याउन काकट (मगव) भन्ने देशमा बुद्ध नामक जिनपुत्र जन्म हुनेछ । यसरी हामी के पाउँछौं भने देवताशत्रु दैत्यहरू-लाई विमोहित गर्न बुद्धले जन्म लिए अथवा लिनेछ भन्ने कुरोमा दुबै पुराण सहमत नै छन् । तर अग्निपुराण चाहिं दैत्यहरूबाट बुद्धले वैदिक धर्म छोड्न लगाए भनी आफ्नो मत स्पष्ट पार्छ । यस्तो अवस्थामा 'नास्तिको वेदनिंदकः' भनिएका बुद्धलाई अनायास नवम अवतारको संज्ञा दिइनु पछाडि के कस्ता कारण थिए, सबैको जिज्ञासा उत्पन्न हुनु स्वाभाविक ठहरिन्छ । गो. प. को लेखमा पुराणहरू आफ्नो 'विशिष्ट शैली' मा भगवान् बुद्धप्रति 'अगाध श्रद्धा' व्यक्त गर्दैन् भनिएको शायद यही हुन् ।

पुराणको सन्दर्भमा हाम्रो नेपाल उपत्यकाको इतिहास कै प्रतिष्ठित स्वयम्भू पुराणको केही कुरा उलेख नगर्नु अन्याय हुनेछ । मञ्जु-देवाचार्यले नागबास दहको सम्पूर्ण जल चन्द्रहास खड्कबाट निष्काशित गरे । यसपछि स्वयम्भू पश्चिम भाग स्थित गोपुच्छाग्र पर्वतमा बास गरे । यही दिन अर्थात् मार्गकृष्ण दश्मी सोम-बार ब्रह्मा, विष्णु, महादेव र इन्द्र लगायत दश दिग् लोकपालहरू सुदर्जनभूमिको उपछड्दोह पीठ-मा आई स्वयम्भू ज्योतिरूप दर्शन गरी उपोषथ व्रत गरे । त्यही दिन उपर्युक्त देवताहरूले गुह्ये-श्वरी देवीको मन्त्र जप गरे । यसको प्रचलन स्वरूप अद्यावधि उक्त दिन गुह्ये श्वरी यात्राको

परंपरा चलिनै रहेको छ । (स्वयम्भू पुराण – तृतीय अध्याय)

अर्को प्रसंग, एकपलट तक्षक नागलाई पुण्यतीर्थमा गरुडले आहार बनाउन खोजे । तक्षकले गरुडलाई कसेर बेदै पानीमा ताने । गरुडले आफ्नो स्वामीलाई पुकारे । तत्काल नारायण आइपुगी चक्र प्रहार गर्न लाग्दा तक्षकले करुणा-मय गुहारे । त्यही बेला यथास्थान आई लज्जा बन्त नारायणलाई फट्कारे-तपाईं देवता भई कुगडा शान्त पार्नेतिर प्रयास नगरी उल्टो स्वयं क्रुद्ध हुनु शोभा दिँदैन । आफ्नो भूल स्वीकार्दै नारायणले दण्ड स्वरूप करुणामयलाई आफ्नो पिठ्युं मा विराजमान हुन प्रार्थना गरे । यसप्रकार हरिहरिहरिहरि वाहन लोकेश्वरको परंपरा चल्यो । अद्यापि चाँगुपर्वतमा युगादि नवमीको

दिन उपर्युक्त घटनाको स्मरणमा जात्रा गर्ने चलन छँदैछ । (पुण्यतीर्थ माहात्म्य)

कार्तिक शुक्ल अष्टमीको दिन पशुपति ज्योतिर्लिङ्गलाई पञ्च तथागतको प्रतिमा अंकित मुकुटले सुशोभित गर्ने परंपरा पनि हाम्रो धार्मिक समन्वयको सन्दर्भमा स्मरणीय छ । त्यस्तै मस्तकमा बुद्ध धारण गरेका भुजंगशायी नारायणको पर्याय बुद्धनीलकण्ठ नामले लोकविश्वात हुनुमा पनि हाम्रा पूर्वजको त्यही उदार भावना रहेको बुझिन्छ, त्यस्तै हिन्दूहरूले आद्य शंकराचार्य भनी स्मरण गरिने व्यक्तिलाई विद्वान्हरू 'प्रच्छन्न बौद्ध' भनी स्वीकारेको तथ्य पनि अविस्मरणीय छ ।

तपाईंलाई थाहा छ कि ?

१. विसर्न नहुने तीन कुरा- (क) दधारी बुद्ध (ख) गुणो गुरु (ग) तकंपूर्ण विचार ।
२. विसनुपर्न तीन कुरा- (क) शबूरूपी रीस (ख) भाया उत्पन्न हुने ठाउं (ग) मोहरूपी निंद्रा ।
३. मनले गुनने तीन कुरा- (क) धेरेजना वसिरहेको ठाउंमा मुख चुप राख्ने (ख) एवलै बस्दा हात चुप राख्ने (ग) सफा मनमा विचार राख्ने ।
४. गुप्त राख्नुपर्न तीन कुरा- (क) आफूसँग रहेको गुण (ख) अर्काको दोष (ग) पछिको मति ।
५. प्रकाश गर्न नहुने तीन कुरा- (क) तुरन्ते आफ्नो चिह्न प्रकाश गर्ने कुरा (ख) श्वेत गरेको कुरा (ग) आफूले गरेको धर्मको प्रकाश गर्ने कुरा ।

काठमाडौं उपत्यकामा बुद्धधर्म र संस्कृतिको प्रभाव

काठमाडौं उपत्यकामा बुद्धधर्म र संस्कृतिको प्रभाव
काठमाडौं उपत्यकामा बुद्धधर्म र संस्कृतिको प्रभाव
काठमाडौं उपत्यकामा बुद्धधर्म र संस्कृतिको प्रभाव
काठमाडौं उपत्यकामा बुद्धधर्म र संस्कृतिको प्रभाव

- भुवनलाल प्रधान

ई. पू. छैठौं शताब्दीताका अथवा त्यस भन्दा अगाडि नेपाल र भारतका वीच व्यापारिक र सांस्कृतिक सम्बन्ध कायम भइसकेको आभास मिल्दछ । अति प्राचीन समयदेखि तराई-का मैदानहरू र नेपालका पर्वतीय उपत्यकाहरूका वीच अन्तर्क्षेत्रीय आवत-जावत रहिआएको तथ्य पनि स्वतः सिद्ध छ । मूलसर्वास्तिवाद विनय सङ्ग्रहमा कपिलवस्तुवाट शाक्यहरू आज-कालको काठमाडौं उपत्यकामा आएका थिए ।

त्यस ग्रन्थ अनुसार केही भिक्षुहरू पहिलो-पल्ट व्यापार गर्न आउने महाजनहरूसित यहाँ उपत्यकामा आएका भगवान् बुद्धको जीवनकालमै थियो । यो घटना कोशलराज विडूडभवाट कपिलवस्तुको विनाश गरिनु अगाडिको थियो । भिक्षुहरूको यो दलमा केही शाक्यहरू थिए । उपत्यकामासीहरूले यहाँ चीवरधारी भिक्षुहरूलाई देखेको यो पहिलोपल्ट हुनुपर्दछ । शाक्यहरू यहाँ दोश्रोपल्ट आएको घटना कपिलवस्तुको पतन भएको केही समयपछिको थियो । यसपटक आएका शाक्यहरू विशेष गरेर भिक्षु आनन्द अ-

र्थात् भगवान् बुद्धकै परिवारका थिए । यिनी-हरूकै अनुरोधमा यिनीहरूसित भेटघाट गर्न नै भिक्षु आनन्द यहाँ आएका थिए ।

त्यस सूत्रमा अर्को के कुरा भनिएको छ भने भारतीय महाजनहरूले भारत फर्क्नु अगाडि आफ्ना गाडाहरूमा ठूलो मात्रामा ऊन र हरिताल लान्ने र यसरी तिनको निकासी गरेर लैजान्ने ।

यसरी मूलसर्वास्तिवाद विनय सङ्ग्रहमा दिइएको वृत्तान्त अनुसार ईस्वी पूर्व छैठौं शताब्दीमा नै शाक्यहरू पटक पटक कपिलवस्तुवाट काठमाडौं उपत्यकामा बसाइ सर्न आइसकेका थिए । यहाँ बस्ने भिक्षुहरूले हावापानीको कारण जुता लाउने गरिसकेका थिए र विनयका कडा नियमहरू परिस्थिति अनुसार हेरफेर गर्नुपरेको थियो तथा भारतवाट बौद्ध भिक्षुहरू र साहू महाजनहरू स्वच्छन्त रूपले वरांबर यहाँ आउने गर्दथे ।

शाक्यहरूको बसाइ सराइ भगवान् बुद्ध निर्वाण भएको ऐतिहासिक साल ई. पू. ४८३ पछि पनि जारी नै रह्यो । लङ्काको महावंश

अनुसार सम्भाट् अशोकले आफ्नो राज्यकालको अन्त्यतिरि (ई. पू. २३० ताका) हिमालय भेक-मा धर्म प्रचार गर्न मजिरम स्थविरको नेतृत्वमा पाँच जना स्थविर-मजिरम, कस्सपगोत्र, मूलदेव, सहदेव र दुन्दुभिसारको एउटा शिष्टमण्डल पठाएका थिए । यी स्थविरहरूमध्ये प्रत्येक हिमालयको छुट्टा छुट्टै इलाकामा गएका थिए । एक जना स्थविर चाहिँ नेपालमा अर्थात् आजकालको काठमाडौं उपत्यकामा आएर यहाँका आदिवासी किरात र नेवारहरूमा बुद्धधर्म (अर्थात् स्थविरवाद बुद्धधर्म) प्रचार गरेको देखिएको छ । स्थविर मजिरम (मध्यम) को नाउँको साथसाथै उनका सहयोगी स्थविर कस्सप (काश्यप) को नाउँ अंकित भएको एउटा अभिलेख साँचीको नगोचै रहेको एउटा स्तूपको उत्खननको सिल-सिलामा जनरल कनिङ्ग घामले भेट्टाएका थिए । यस शिला अभिलेखमा यसो लेखिएको छ, “यी हुन् (अस्थिहरू) सम्पूर्ण हिमवत् खण्डका गुरु कस्सपको परिवारका सज्जनका ।”

स्थविर कस्सप उपत्यकामा आएको धैरै सम्भावना छ । जेहोसु काठमाडौं उपत्यकामा बुद्धधर्मको प्रवेश अशोकीय धार्मिक मण्डलको प्रचारवाट भएको हुनुपर्दछ । यस तथ्यले मैदानमा रहने शाक्यहरूलाई अरू बसाइ सर्न सुविधा भएको र उत्साहित गरेको हुनुपर्दछ । शाक्यहरू र अरू बौद्धहरू उपत्यकाभित्र बसाइ सर्न आउने क्रम ई. पू. १८५ सालसम्म जारि रह्यो । यही ताका पुष्यमित्र शुङ्ग उत्तर भारतीय मैदानमा सत्तामा आए तथा उनले मौर्य साम्राज्यलाईमात्र

ध्वस्त पारेका होइनन् कि बौद्धधर्मलाई नै दमन गर्न लागे । फलस्वरूप काठमाडौं उपत्यकामा श्रमण र गृहस्थी दुबै थरी बौद्धहरूको ओइरो लाग्यो । संक्षेपमा उपत्यकामा शाक्यहरू ठूलो संख्यामा आवाद हुन आएको कारण यही हुनु-पर्दछ ।

कपिलवस्तुको संस्थापनको सिलसिलामा हामीहरूले कोलिय गणराज्य अर्थात् देवदह राज्य-का शाक्यहरू कपिलवस्तुका शाक्यहरूदेखि भित्र “शाक्यवंश” कहिए भन्ने कुराबारे छलफल गरिसकेका छाँ । अहिले पनि उपत्यकाको दोश्रो शहर ललितपुर अर्थात् पाटनमा शाक्यवंश थर भएका शाक्यहरू एक थरी छन् । आजकालको ललितपुर नै किरात कालमा, अशोक कालमा र त्यसपछि पनि बौद्धधर्मको प्रमुख थलो रहेको थियो । सम्भवतः उपत्यका भित्र बुद्धधर्म सर्वप्रथम प्रचार भएको इलाका यही हो । ललितपुरका यी शाक्यवंशहरूले कोलिय गणतन्त्रका प्राचीन शाक्यवंशहरूसित आफ्नो सम्बन्ध भएको दावी गर्दछन् ।

उपत्यकामा समय समयमा बसाइ सर्न आएका शाक्य र शाक्यवंशहरूले निर्विघ्न रूपले बौद्धधर्मको अनुसरण गरे तथा आफूहरूले सकेसम्म वा यहाँको परिस्थितिले दिएसम्म शील र विनयका नियमहरू पालन गरे । तर पछि गएर यहाँ महायानी मतले प्रभुत्व जमाउँदै ल्यायो । शाक्यहरू यसको प्रभावमा आए । त्यसो त अरू जात धा जातिका बौद्धहरू पनि अधिकांश महायानी नै भए । शाक्यहरूले विस्तार विस्तार आफ्नै निवास स्थानहरूकै माझ्या चैत्यहरू

बनाउन लागे । यसरी बनेका चैत्यहरू नै बाहाल कहिए । वस्ती बाहिर स्थापना गरिएका चैत्यहरू वही भनिएको भान हुन्छ । कालान्तरमा चिभाः (चैत्य), बहाल, वही आदि थरीथरीका महायानी विहारहरूको प्रादुर्भाव भयो । प्रारम्भमा यिनीहरूमा मठाधीश जस्तो मुख्य मानिस हुने चाहिँ भिक्षु नै थिए होलान् । पछि भिक्षुहरूको अभाव पूर्ति गर्ने गृहस्थी उपासक बृद्धावस्थामा पुगेपछि वा छोरा जन्मेपछि भिक्षु वा ब्रह्मचारी भएर वही बहालको पूजा—आजा र अरू नित्य कर्म चलाउन थाले । कालान्तरमा कतिपय वही विहारमा मुख्य शाक्य चाहिँ आफ्नो छोरा जन्मेपछि प्रव्रज्या लिएर यसको रेखदेख गर्ने परिपाटी नै वस्तो यस्ता प्रव्रजित भिक्षु वा ब्रह्मचारीको अभाव हुन थालेपछि किशोर केटाहरूलाई प्रव्रजित नभए पनि कमसेकम ब्रह्मचारी बनाएर वही बहालमा पूजा गराउने चलन चल्यो । यस्तो चलन ललितपुरका कतिपय वहीं-बहालमा आज-सम्म कायमै छ । यसबाट के संकेत मिलदछ भने यी महायानी विहारहरू शुरुमा भिक्षुहरू वा कम सेकम ब्रह्मचारी मठाधीश अन्तर्गत थिए । उपत्यकाभित्र आज पनि यस्ता वहीं, बहाल थूरहरू मनग्गे छन् । यी वही बहालहरूमा मुख्य मूर्तिको रूपमा कुनै न कुनै बोधिसत्त्वको वा कहीँ कहीँ बुद्ध मूर्ति राखिएको हुन्छ । शाक्यहरूका छोरा हरूलाई “बरे छुइगु” अर्थात् भिक्षु बनाउने (चूडाकर्म) विधिको कर्मकाण्ड गर्दा यस्तै वही बहालमा गरिनु पर्दछ । यसरी “बरे छुइगु” अर्थात् चूडाकर्म विधि गरिँदा शाक्य केटाहरू बाह्य दिनमा नवढाई केवल कही दिन मात्रै प्रव-

जित रहन्छन् र प्रव्रज्या सम्बन्धी नियम पालन गर्नेन् । त्यसपछि यिनीहरू चीवार त्याग्छन् र घर फर्केर गृहस्थ जीवन विताउँछन् ।

उपत्यकाका शाक्यहरूका पुर्वाहरूमध्ये कोही कोही भिक्षुत्व त्यागेर गृहस्थ जीवनमा फर्केको आभास मिलदछ । यिनीहरूको थर्वाट यस्तै संकेत मिलदछ । उपत्यकामा आज पनि थुप्रै ‘शाक्यभिक्षु’ कहिने शाक्यहरू छन् । यता केही वर्षदेखि शाक्यहरूमा आपनो थरको पछाडि ‘भिक्षु’ भन्ने शब्द छोड्न प्रवृत्ति बद्दैआएको छ । अब यी शाक्यहरू सांच्चैका भिक्षु नरहेकोले उनीहरूले ‘भिक्षु’ शब्द भन्न र लेख्नु छाडेको कुरा उपयुक्त नै देखिन्छ । चूडाकर्मको लागि प्रव्रजित हुनु पर्ने भए पनि उक्त अवधिभर मात्र भिक्षुसंघीय जीवन विताउँछन् र तदुपरान्त घर फर्केर उपासक मात्र रहन्छन् । तर शाक्यहरू कसैको पुरानो थर ‘शाक्यभिक्षु’ रहेको तथ्यवाट यिनीहरूका पुर्ला भिक्षु भएको तथ्यतिर औल्याउँछ । सम्भवतः भिक्षु भइसकेका कुनै शाक्य विनयका नियमहरू पालन गर्न गाहो लागेर प्रव्रजित जीवन छाडेर फेरि गृहस्थी बने । एकपल्ट भिक्षु भइसकेको यो ‘शाक्यभिक्षु’ कहिनु सम्भव देखिन्छ । अनि यो शाक्य भिक्षुका सन्तान शाक्यभिक्षु कहिए । विवाहित जीवनमा प्रवेश गर्नु अगाडि प्रव्रज्या लिएर केही दिनको लागि भए पनि श्रमण अर्थात् भिक्षु बन्नै पर्ने अनिवार्यतावाट पनि शाक्यहरूको ‘भिक्षुत्व’—सँग निकटतम सम्बन्ध रहेको प्रमाणित हुन्छ ।

शाक्यहरूमा पंचदान मान्न जाने चलन

पनि अद्यापि चलिआएकै छ । नेपाल भाषामा यसलाई 'पञ्जरां' भनिन्छ भने बाहिरबाट आएका अरु धर्मविलम्बीहरूले 'वांडा जात्रा' पनि भन्दछन् । यो पंचदान पर्वको दिन ललितपुरमा श्रावण शुक्ल (गुला थ्व) अष्टमीको दिन र काठमाडौंमा भाद्र कृष्ण (गुला गा) द्वादशीको दिन मनाउने चलन छ । प्रत्येक वर्ष मनाइने यो पञ्चदानको दिन पुरोहितको काम गर्ने वज्ञाचार्य-हरूले जस्तै शाक्यहरूले पनि बौद्ध गाथाहरू पाठ गर्दै उपासक-उपासिकाहरूको घरघरमा गई दान अर्थात् भिक्षा माग्दछन् । यो दिन पञ्चदान मानन

जानु सबै वयस्क अर्थात् चूडाकर्म सिद्धिसकेका शाक्यहरूको निमित्त अनिवार्य हुन्छ । त्यसदिन यिनीहरू समूह समूहमा बाँडी आ-आफना उपा-सकहरूकहाँ गएर भिक्षा माग्दछन्, दान लिँदा दान गाथा पढ्दछन् र दाताहरूलाई आशीर्वाद दिन्दछन् ।

शाक्यहरूको यस्तो परम्परा चूडाकर्म गर्न कपाल खौरिँदा सम्पूर्ण खौरिने र पछि पनि कपाल खौरिँदा जम्मै खौरने चलनबाट यिनी-हरूको प्रब्रज्यासित अर्थात् भिक्षुत्वसित सम्बन्ध भएको तथ्य सिद्ध हुन्छ ।

बुद्धभजन

-तीर्थमुनि वज्ञाचार्य, कैलालो

सुखमा लीन नहुनु कदाचन,
दुःखमा व्यथा चकाउन,
तृष्णा दुःखको मूल कारण हो,
बुद्धवचन यो सुनाउन ।

निःसार लोभ र मोह अपवित्रता,
तुच्छ विचार हुन् मनका,
भेद रहित मनुष्य जीवनमा,
निमूल पार्ही अहंको ।

अनुभूति न त नियति सृष्टिको,
मिथ्या विचार हुन् सब यो,
पवित्र मनमा कुठित पार्ने,
पश्चात्तापको बोज हो ।

मध्यमार्गमा विचरण गर्ने,
पञ्चशील अपनाउन
सत्य स्वरूपको अन्वेषणमा,
निर्वाण पद ली विलाउन ।

आनन्दकुटी विद्यापीठ स्तम्भ-

करुणा र कृतज्ञता

- श्रामणेर धर्मसूति

यस विचित्र संसारमा प्राणीहरूका बीच मानिस केही न केही विशेषताले गर्दा श्रेष्ठ तथा उत्तम प्राणी भनी मानिन्छ । त्यसो भएकोले उन्मा केही विशेषता अथवा उत्तम गुणधर्म हुनुपर्दछ । उनीहरूका बीच पनि बौद्धहरूमा विशेष रूपले त्यस उत्तम गुणधर्म हुनुपर्दछ । त्यस गुणधर्म भनेको करुणा तथा कृतज्ञता हो । भगवान् महाकारुणिक हुनुहुन्छ । त्यसैले करुणा वचनको अर्थ दुःखमा तथा विपत्तिमा परेकालाई उपकार र सहयोग गरी त्यस दुःखबाट मुक्त गर्ने चेतना भन्ने बुझिन्छ । बुद्धत्वलाभको लागि वीज नै करुणा भएको हुनाले भगवान् बुद्धको शासन, बुद्धशासन तथा करुणाशासन आदि रूपले ठानिन्छ । उहाँले जीवनभर यस करुणाले भरिपूर्ण गरी आफ्नो जीवन विताउनुभएको थियो । “करुणा शीतल हृदय” उहाँको धर्म सुन्ने र त्यस अनुसार क्रिया गर्नेहरूलाई उत्तम गुणधर्मले आप्नो जीवन भित्र वानी बसाल्नुपर्दछ ।

करुणाका मूर्ति हुनुभएको उहाँको शरणमा गई....” भने जस्तै बौद्धहरूले उहाँलाई आदर्शको रूपमा लिन्छन् । उहाँमा जति करुणा यस भूमिमा अरुसँग देख्न विरलै पाइन्छ । तैपनि आ-

पनो शक्ति अनुसार त्यस प्रकारको उदार गुणधर्म आफूमा बसाल्नुपर्दछ । जुन धर्ममा पनि निश्चित प्रतिफल पाउन सकिने उत्तम गुणधर्म भए अनुसार भगवान् बुद्धले देशना गर्नुभएको उत्तम तथा श्रेष्ठ गुणधर्म सकेसम्म जानी बुझी आफू भित्र बसाल्न उत्साह लिनुपर्दछ ।

उपकार सहयोग आदि गर्न सक्ने, परार्थ सेवा गर्न सक्ने उसभित्र करुणा जस्तो गुणधर्म भएर मात्र हो । करुणा रहित निर्दयीहरूले त्यसरी अरूको उपकार, सहयोग गर्न सक्दैनन् । त्यतिमात्र होइन त्यस्ताले अरूलाई उपकार सहयोग गरे पनि आफ्नो केवल भलाई अथवा लाभको लागि मात्र हेरेर गर्ने भनी हामीले बुझनुपर्दछ । करुणा मूल गरेर परार्थ सेवामा लाग्नेहरू त आफ्नो धन, सुख, परिश्रम परित्याग गर्ने हुन्छन् । त्यसैले सबै क्षङ्कट तथा दुःखहरू भोगो अरूको सेवा गर्ने जस्ता अभिप्राय तथा अधिष्ठान सबैमा हुनुपर्दछ ।

भगवान् बुद्धको करोडसंख्यात धर्मीहरू सबैले अनुमत गर्नु तथा मान्नुको एक कारण नै उहाँ भित्र भएको करुणा गुणधर्म हो । करुणा भरित अथवा करुणापूर्वक गर्ने उपदेश अथवा अववाद र

अनुशासन आदि सुन्न तथा मान्न र त्यस उपदेश
अनुसार काम गर्न सबैजना मनपराउँछन् । त्यस-
कारण अरुलाई सेवा गर्नेहरूभित्र करुणा गुण-
धर्म विशेषरूपले हुनुपर्दछ । करुणा गुणले भरि-
पूर्ण व्यक्तिलाई सबैले मान्दछन् र गौवत्र पनि
गर्दछन् ।

कृतज्ञ हुनु अथवा गर्नु पनि मानिस भित्र
अवश्य रूपले हुनुपर्ने उत्तम तथा श्रेष्ठ गुणधर्म
हो । त्यसैले भगवान् बुद्धको आदर्श र पढाइ
सिकाइ उत्तम सम्झनुपर्दछ । बुद्धत्व लाभपद्धि
वोधिवृक्षवाट उठनुभएका उहाँ आँखा नचिम्ल
त्यस वोधिवृक्षलाई हेरिराखेर आफ्नो बुद्धत्वलाभ-
को लागि उपकार गरेको वृक्षप्रति कृतज्ञ हुनु-
भयो । त्यतिमात्र हैन प्रथम धर्मदेशना गर्न को-
शीशा गरेको पनि पहिला आफूलाई सेवाटहल
गरेका पञ्चवर्गीय ऋषिहरूलाई नै हो । आफ्नो
कर्तव्य पूर्णरूपले आफैले सम्पूर्ण गर्नुपर्छ भन्नु-
भएको पनि यस कृतज्ञता गुण मूल गरेर हो भनी
सम्झनुपर्दछ ।

भगवान् बुद्धले भिक्षुहरू हो, कृतज्ञ हुनु र
कृतवेदी हुनु केवल सत्पुरुषहरूको भूमिपात्र हो ।
भनी देशना गर्नु भएको त्यसमा भएको उत्तम
गुणाङ्ग तथा श्रेष्ठत्व देखाउन हो । त्यस्तै यस
संसारभित्र जुन समाजमा भएपनि कृतज्ञता गुण
भएका सत्पुरुषहरू अति नै दुर्लभ छन् । त्यसैले
“कतञ्चु कतवेदि पुगलो दुल्लभो लोकस्मि”
(कृतज्ञता गुण भएका पुद्गलहरू यस संसारमा
दुर्लभ छन्) भनी देशना गर्नु भएको छ । यस-
कारण तथा त्यस अनुसार हेदखिरी कुनै घरमा,
स्कूलमा, मन्दिरमा कार्यालयमा तथा समाजमा

देखापरेका क्लगडा, खलवल आदि धेरैजसो सिद्ध
हुने तथा भएका सबै, कृतज्ञ नहुनु तथा नदे-
खाउनुका कारणले गर्दा हो भन्न सकिन्छ ।

मानिस आफू एकलै जिउन अथवा जीवन
विताउन सक्दैन । ऊ समाजभित्र वाँधिएकोले
गर्दा त्यस समाजमा कसै न कसैसँग सम्बन्ध
हुने कुरा सिद्ध हुन्छ । त्यस सम्बन्धमा कसैले
कसैलाई उपकार सहयोग तथा सेवा गर्ने र
कसैबाट उपकार तथा सहयोग लिने पनि सिद्ध
हुन्छ । त्यसबखत मित्रता मेलमिलाप र करुणाले
भिजिएको मन उनीहरूभित्र पैदा हुने त्यस स-
म्बन्धले मात्र हो । यसलाई अङ्ग सरलरूपले
भन्ने हो भने तिमी कसैसँग अथवा कसैबाट उप-
कार, सहयोग लिन्छौ वा पाउँछौ भने तिमी पनि
उसप्रति कृतज्ञ हुनुपर्दछ । त्यस्तै तिमीबाट उप-
कार तथा सहयोग चाहने व्यक्तिहरू पनि त्यस्तै
हुनुपर्दछ ।

त्यसैले कुनै समाजमा अन्योन्य (एक अर्का-
सँग) सम्बन्ध हुँदैन वा आ-आफ्नो कर्तव्य पूरा
गरिँदैन भने त्यो समाज दिनदिनै परिहाणी हुन्छ ।
त्यसैले आमा बुवा-छोराछोरी, गुरु-शिष्य, पति
पत्नी, मालिक-नोकर तथा मित्रादिहरूका बीच
यस प्रकारको सम्बन्ध हुनुपर्दछ । यस सम्बन्धता
सम्पूर्ण हुने कारण कर्तव्य हो भनी भगवान् बुद्ध-
ले सिगालोवाद सूत्रमा देशना गर्नु भएको छ ।
त्यसकारण समाजमा सबैजनाले आफ्नो कर्तव्य-
लाई पूरा गर्नुपर्दछ नन्तर भने समाज चांडै नै वि-
नाशतिर जानु निश्चय छ । त्यसैले हामीले आ-
आफ्नो कर्तव्य सम्पूर्ण रूपले पूरा गर्नु पर्छ ।
त्यतिमात्र हैन त्यसको लागि उत्साह पनि गर्नु पर्दैछ ।

२८१ विक्तिगत सुख व सामूहिक सुख
२८२ विक्तिगत सुख व सामूहिक सुख

व्यक्तिगत सुख व सामूहिक सुख

विक्तिगत सुख व सामूहिक सुख
विक्तिगत सुख व सामूहिक सुख
विक्तिगत सुख व सामूहिक सुख
विक्तिगत सुख व सामूहिक सुख

थःगु सुख व सामूहिक सुख धैगु निगुली
परस्पर विरोध खने दु । लौकिक रूपं विचाः याना
स्वयेवलय् व्यक्तिगत सुख उलि थुलि धक्काः धथि
मफु । छायधाःसा व्यक्तिगत कमाइ अनुसारं गुम्हं
धनी गुम्हं गरीब जूवनी । कपिनि नः मनः, त्वं
मत्वं, पूँ मपुँ, सुख दुःखया वाय् वास्ता मयासे
थः छह्य जक सुख पूर्वकं जीवन हने दःसा गा:
धैगु विचारं थह्य कमाइ यानागु धन सुयातं
मव्युसे मति कुरा: जुयाः कतिलाः पाकः जुयाः
याकःचां सुख अनुभव याइह्य व्यक्तिया मति भिनी
मखु । मति मभिन धाय् व गति नं भिनी मखु ।
थः जक नय्, थः जकपुने धैगु आत्मार्थकानि कु-
मतिह्य व्यक्तिया मनय् दयाच्चनी । उह्य व्यक्ति
सुयां यद मखु । उह्य व्यक्ति समाजं पिहाँ बने
माली । समाजय् परस्पर सम्बन्ध मन्त कि उह्य
व्यक्तियात आखिरय् गवाहालि याइपितक नं मदयाः
याकःचां दुःख सियाच्चने माली । उह्य व्यक्तिया
मनय् शान्ति दद मखु । थथे जुइवलय् गुगुयात
नहापा थम्हं व्यक्तिगत सुख भाःपागु खः व दुःख

२८३ विक्तिगत सुख व सामूहिक सुख
२८४ विक्तिगत सुख व सामूहिक सुख

व्यक्तिगत सुख व सामूहिक सुख

विक्तिगत सुख व सामूहिक सुख
विक्तिगत सुख व सामूहिक सुख

विक्तिगत सुख व सामूहिक सुख
विक्तिगत सुख व सामूहिक सुख

विक्तिगत सुख व सामूहिक सुख
विक्तिगत सुख व सामूहिक सुख

या रूपय् हिलावनी । वैत शारीरिक रूपं जक
मखु अभ्यन्तरं सन्ताप जुइ । भगवान् बुद्धं उप-
देश यानाविज्याःगु दु—थः छह्यसिया जक अथवा
व्यक्तिगत सुख हनेगु स्वयाः नं सामूहिक सुखी
जीवन हनेगु ज्यू ।

अथे जुया निति थः छह्यसिया जक नय् त्वने
पुने व थः जक भिकेगु निर्ति ज्याखं मयासे परा-
र्थकामी जुयाः ज्या यानायंकल धाःसा थःगु ज्या
नं सफल जुइ, मेपिनि ज्या नं सफल जुइ । थःगु
नांया लागी थम्हं कोशीश याय् म्वाक मनूत्यसं
फलानाह्य मनू भि धैगु खैय् चर्चा जुइ । उम्हं
व्यक्तिया कीर्ति प्रशंसा वढे जुइ वाहेकघट्य
जुइ मखु ।

थुकथं समाजय् समताया, अथवा सामूहिक
सुखया मुख्यगु कारण छु धाःसा सकलसित स-
मान भाःपीगु खः । थुकथं स्वयेवलय् व्यक्तिगत
सुख व सामूहिक सुख परस्परय् आपालं फरक
खने दु ।

थव विचाः याये वह जू लौकिक रूपं विचाः

याना स्वयेवलय् व्यक्तिगत सुख धैर्यु लौकिक जीवन हनेगु खः । आध्यात्मिक मानव जीवन धैर्यु लोकोत्तर न भिकेगु खः । थुगु कथं स्वय् बलय् परस्परय् फरक खने मदु थें च्वं । तर छगु विशेष खं छु धाःसा थःह्य नं न्हापालाक लोको—तरगु सुख प्राप्त याना काय् माः । अले तिनि मेपिन्त उगु लँपु क्यनेगु याय् माः । “अत्तानेव पठमं पतिरूपे निवेसये” इत्यादि बुद्ध वचनानुसारु करपिन्त उपदेश विइ न्हो थः उपदेश विइत योग्य जूला धकाः विचाः याना स्वय् माः । अथे धयागुया मतलव ध्याचलय् ववब्वानाः थाहाँ वये मफुर्पित थकाय् न्ह्यः थःनि ध्याचलं थाहाँ वयेगु यायेमाः । थः ध्याचलय् च्वना करपित नि थकायेगु कोशीश यायेगु लः मदु पुखुली न्या लाय्ये जुइ । थन कीसं विचाः याय् माः कि थः छह्य जक तरय् जूसा गाः धैर्यु विचारं ध्याचलं प्याहाँ वयेगु याय् मज्यू, अथे विचाः वल धाय् व व्यक्तिगत जू वनी, सामूहिक जुइ मखु ।

थःम्हं याय् माःगु कर्तव्य मयासे थः जक सुख सी धैर्यु विचाः याःह्य सिया हानि जुइ विना विकास जुइ मखु ।

पहूत वित्तो पुरिसो स हिरञ्ज्रो स भोजनो ।

एको भुञ्जति साधुनि तं पराभवतो मुखं ॥

थः थिति, काय् म्हाय्, श्रमण ब्राह्मणपिन्त इना विइ माःगु धन सुयातं मव्युसे थःजक साकक भिक नया: ल्यंगु धन सुयातं मव्युसे स्वथना तःगु धन अमनुष्यतय्सं रक्षा याना तःगु यइपुसे च्वंगु पुखु थें जुइ । पुखू यइपुसे च्वंसां तवि अमनुष्यतय्सं याना: मनूतय् लः त्वने खनी मखु । उर्कि थःके दुगु धन मदुपिन्त परित्याग याय् माः । समाजय् छथ्वः मनूतय् के सम्पत्ति यक्व दया: छथ्वः याके मन्त धाय् व मदुपिसं खुया काय् गु चलन याना आनन्दभूमि

हइ । खुँयात जवनाः अदालतय् यंकल कि खुया क्याला धकाः धासा मक्या धकाः मखुगु खं लडाइ । थुकथं मखुगु खं यानाः प्राणघात याय् गु जुया वइ । ।

थुकथं धयवा मदुगुलि खुयाकायेगु ज्यां यानाः समाजय् दुश्चरित्र बढ्य जुयावनी । अले इमिगु आयु नं घटय् जुयावनी शरीर वर्ण नं । वांमलाना वनी । थुगु प्रकारं मनूतय् गु परिहानि जुया वनीगु धकाः भगवान् बुद्धं मध्यम निकाय चक्रवत्ति सीहनाद सुत्रय् देशना याना विज्याःगु दु । ‘प्रवनानं धनं अनुप्पदियमाने दालिदियं व्रेपुलं अगमासि’

अंगपूर्ण समाज समतुलनीता दय्केत थुपि फुकु पुरय् जुईमाः ।

धनीपि मनूतसे थःस्वयाः क्वय् यापि थः समान चव्यथाहाँ वइ धकाः ईर्ष्या यानाः इमितः क्वतेलेगु याइ । अन थाय् समाजय् समतुलनीता दयां गाइ मखु ज्याय्न समतुलनीता दय् माः ।

भगवान् बुद्धं सिगाल गृहपतियात खुगु दिशाय् नमस्कार यायेगु तरीका स्यनाविज्याःगु अनुसारं समाजय् थःम्हं याय् माःगु कर्तव्य पालन थुगु प्रकारं व्याख्यां यानाविज्याःगु दु—

काय् म्हाय् पिसं मां वौ पिन्त यायेमाःगु कर्तव्य, मां वौ पिसं काय् म्हाय् पिन्त याय् माःगु कर्तव्य, कलानं भाःत्यात याये मा गु कर्तव्य, भाःतं कलाःयात याये माःगु कर्तव्य, चेलां गुरुयात याये माःगु कर्तव्य, गुरुः चेलायात याये माःगु कर्तव्य, दास दासीतय्सं मालिकयात याये माःगु कर्तव्य, मालिकं दासदासीयात याये माःगु कर्तव्य, शीलवान् श्रमण ब्राह्मणपिन्त याये माःगु कर्तव्य,

आदि परस्पर उपकार यायेमा । थःम्हं याय् माःगु कर्तव्य पूरायात धाःसा ल्वापु र्खापु मदया: शान्ति दया: वातावरण न्ह्याइपुइ ।

पूजा व

भगवान् बुद्धया उपदेशानुसारं पूजा नित
प्रकारयागु दु । कीर्गः, स्वां, सिन्हः, ध्रुं, ध्रुँपाय्
व नैवेद्य इत्यादि पुज्याय् गु वाह्य पूजा व शील,
समाधि व भावनां पूजा याय् गु व्यावहारिक पूजा
खः । वस्पोल तथागतयात् पूजा याय् त मुख्यनं
थःयःगु चरित्र सुधार रूपि पुष्पद्वारा पूजा याय्
फय् केगु उद्योग याय् माः । थुगु आध्यत्मिक पूजां
शीत गुलित फाइदा ज्वीगु खः उलि वाह्य पूजां
कदापि ज्वी मखु । अथेहे थःयगु चरित्र सुधार
रुपी पूजाद्वारा वस्पोल तथागत गुलि प्रसन्न जुया
विजयाइ उलि वाह्य पूजा याय् मात्रं प्रमुदित
जुया विजयाई मखु ।

वक्कलि महास्थविर तथागतया रूप लावण्ण
 खनाः मुग्ध जुयाः बुद्ध दर्शन याय्गुली हे जक
 थ गु सारच्च सम्भूय जुया च्चंह्य छद्म अत्यन्त
 श्रद्धावान् खः । वयात तथागतं आज्ञा जुया-
 विज्यात- “हे वक्कलि ! छं ध्व सारहीन जुया-
 च्चंगु रूप शारेर जक स्वया च्चतां छंत छु लाम

भावना

ज्वी ? छें मुक्तिया लागी आवश्यक जुयाच्चंगु
 वर्मस्थान ध्यान भावना आदि यायगुली उद्योग
 या : । गुह्यस्यां जि कनातयागु धर्मयात ब्रांलाक
 खंकी वं हे जक जित धातथे नं खंकूगु ज्वी ।
 प्राणहीन ज्वीवं ध्वगिना वनीगु थ्व शरीरया दर्शन
 जक यानाच्चनां छु प्रयोजन दु ? ” मेमेथायन
 त्रिपिटक बुद्ध वचनय न्ह्याथाय् हे स्वत धा:सं
 तथागतं आपाल यानाः वाह्य पूजा, भाव व
 भक्तियासिनं शील, समाधि, ब्रजाद्वारा थःथःगु
 चरित्र मुद्यार रुपी पूजायात हे आपालं महत्व
 वियाः प्रशंसा यानाविज्यागु दु ।

थव संसारय नाना प्रकारया दुःख कष्ट जुया
 च्वंगुया छगू मखु छगू हेतु अवश्य दइ व हेतु छु ?
 ईश्वरवादीतसे धाइ थव फुकक दयाच्वंगु ईश्वरया
 है लीला खः । दयकीहून वहे खः, फुकीहून व
 है । मनूतयसं भिगु कर्म है मयाः ईश्वरं जक गनं
 भिका बी कइ ? मनूतयसं भिगु कर्म मयायक
 ईश्वरं भिगु कल बीमफुसेलि व ईश्वर सर्वशक्ति -

मान, घट घटवासी, दयासिन्धु, दयासागर, करुणानिधान गन खत ? ईश्वर सर्वशक्तिमान् अबले ज्वी फइ गबलय मनूतयसं मभिगु कर्मया:सां भिगु फल बीगु शक्ति वयाके दइ । सांसारिक मनूत आखिरय थःथःगु सुकृत, दुष्कृत, कर्मफलयागु भरोसाय हे मच्चैसे मगासेलि, वै ईश्वरयागु भरोसा का: ज्वीगु वा वयात दोषारोपण या: ज्वीगु मनुष्यतयगु तःघंगु मूर्खता खः । तथागतं दश धम्म सूत्रय धयाविज्यागु दु- “जि कर्मयाह्य खः, जिगु अशनं कर्म हे, योनि नं कर्म, वन्धु नं कर्म, ज्ञतिशरण नं कर्म, जि गुगु कर्मयाय् कल्याणगु अथवा पापिगु, उकियागु अंश पापय् ज्वीह्य जि ज्वी धकाः न्हिन्ह मती ल्वीका च्वने फय्केमाः । थुगु तथागतया बाक्यं बालाक स्पष्ट जू कि गुह्यस्थां गज्याःगु पुसा पित वं अज्याःगु हे फल अनुभव याय् दइ । अकुशलगु पुसा पी लात कि दुःख सी माली । व ईश्वर र्ह्याक्व हे सर्वशक्तिमान् ह्य थज्वीमा थुगु सुकर्म

दुष्कर्मया फलाफलयात वं इकिधिकि हे संके फइ मखु । थुगु तत्व यथार्थरूपं छीसं सीकं सीकं थःथगु कर्मसुधारयागु भरोसा मकासे, व छीगु कर्मफलया विरुद्धय् छुं यायगु शक्ति मदुह्य ईश्वर यागु भरोसा कया च्वनेगु छीगु दुर्बलता तथा मूर्खता सिवे मेगु छु ज्वी फइ ? गबलयतक क छीगु अपरिशुद्ध व किलष्ट जुयाच्चंगु अनेअनेगु मभिगु कर्मयात पञ्चशील, अष्टशील व दशशील रूपि लखं च्वयका छ्वय फइ मखुनि अबलय-तक थव संसारय शान्ति जुया वइ धकाः धाय् थाकु । जब लोकजनपिसं पञ्चशील धयागु थ-ज्याःगु धकाः बालाक हासीका उकियागु फल दुने हृदयंनसे ध्वाथीक ज्ञान चक्षुं खंकाः पालन यायगु उद्योग याना हइ अले धाःसा लोक शान्तियागु नारा लगय् याना च्वने म्वायक हे आफे आफ विश्वशान्ति जुया वइगु लक्षण अवश्यंभावी खने दु ।

॥

ल. पु. हेराकाजी सुइका पाखे जूर्पि आजीवन ग्राहक

- १) बाबुकाजी पैमाय,
- २) बागरुत्तन बज्जाचार्य,
- ३) मोतिलाल शिल्पकार, लगतखेल
- ४) बेखारत्तन शाक्य, नवहि
- ५) जगतराज शाक्य, महाबोढ
- ६) धर्मबहादुर धाखवा, कृष्णगल्लो
- ७) बुद्धरत्तन शाक्य, नागबहा
- ८) रत्नकाजी बज्जाचार्य, गावहा
- ९) पूर्णरत्तन धाखवा,
- १०) कितिबहादुर बज्जाचार्य, गावहा
- ११) रामलाल अबाले, ओमबहाल
- १२) इवाराकाजी शाक्य, नागबहा
- १३) बोधिरत्तन धाखवा, नागबहा

- १४) दोपबहादुर धाखवा, पूच्च
- १५) गंगाधर बज्जाचार्य, बूबहा
- १६) आपुलाल अबाले, तुम्बहा
- १७) भाजु बज्जाचार्य, बनबहा
- १८) रत्नराज शाक्य, भिन्दोकवे
- १९) बुद्धरत्तन शाक्य, अकिबहा
- २०) नवोन पुस्तकालय, गुजिबहा
- २१) भरतराज बज्जाचार्य, सिबहा
- २२) लिद्धिरत्तन बज्जाचार्य, हखबाहा
- २३) न्हुक्केनानी बज्जाचार्य, गावहा
- २४) बुद्धरत्तन शाक्य, जावलाख्यो
- २५) चन्द्रबहादुर बज्जाचार्य

(बौद्ध बाखं)

सत्यया बलं मचाया ल्वे ल ना

बुद्धयो पाले यागु खँ खः । छह्या उपासिका
थः मचायात व्वनाः वाखँ न्यने धकाः भगवान्
बुद्ध विज्यानाच्चंगु आरामे (विहारे) वन । थः
मचायात छखे लिक तथाः वाखँ न्यना च्चंपिनि
पुचले फेतुनाः श्रद्धापूर्वकं न्यनाच्चन । अन वयागु
लागी गुबले मन्यनागु न्हाइपुसे च्चंगु खँ पिहाँ
वैच्चन । मांह्य एकचित्त यानाः श्रद्धाक्वातुकाः
वाखँ न्यनाच्चंगु ताःतुना मचा पिने पिहाँ वना
हिताच्चन । अन छथाय् प्वाले मचाया न्ह्यवोसा
दुहाँवन । मचां ल्हाः दुछोया थःगु न्ह्यवोसा काय्
त्यं बले उगु प्वाले च्चंह्य सर्प वैत न्याना-
विल । मचा अनन्तुं मुर्छा जुल ।

अन दुह्य छह्य मनुवं मां मेसित खवर बिल,
‘छं मचा मुर्छा जुयाच्चन ।’ मां मेस्या वाखँ न्य-
नेगुली खूव ध्यान वनाच्चन, वाखंने श्रद्धा तथा-
च्चन । मचा मूर्छा जुयाच्चन धाःगुन मतासु
यानाच्चन । निक स्वकं तकनं मचाया वारे खवर
बिलं नं वया मचायागु उस्त वास्ता मदु वा व
खँ पत्थाः मजू । वाखँ न्यनाच्चनमेसित मार
तोगु धकाः मती तयाच्चन ।

भगवान् बुद्ध वाखँ कने सिधेकाविज्यात ।
अले व मय्जु थः मचाया थाय् वनाः सोः वन ।
अन च्चंपिसं धाल- ‘छं मचाया माया दुला ?
वाखँ जक न्यने दुसा गा मवुला ? आः छं सीहू

मचा विचाः यारे” धकाः वैत नागः तुगः यात ।
व उपासिकां मेपिनिगु खँया छूँ च्यूताः
मतसे मूर्छा जुयाच्चंह्य मचाया लिक्क फेतुनाः
नुगः मछि ख्वाः मयासे, मखोसे मचायात बचे
याय्गु उपाय मती तल । वैद्य सःताः वासः याकेत
इलं मलात, लिपा लाय् धुँकल । व मिसां त्रि-
रत्तया गुण लुमंकाः सत्यक्रिया याय्गु मती तल ।
जि थवेत तक मचायागु कल्पना व वास्ता तकं
मतसे यच्चुसे च्चंगु श्रद्धां वाखँ न्यना च्चंगु,
बुद्धया गुण लुमंकागु धात्यें सत्य खःसा जिगु मन
शुद्धगु खःसा, मचायाप्रति जिगु मैत्री शुद्धगु खः
सा, थृगु सत्यया बलं जि मचाया होश वयमा,
सर्पया बीख (विष) मदया बनेमा धकाः एक-
चित्त यानाः अधिष्ठान यात । अले मचाया म्हे
ल्हाः पित्तु पिल । मचां मिखा कनाहल । मचा
दनावल ।

थव वाखंन छु धाः धाःसा सत्य व मैत्रीया
बल दु, धर्म धयागु दु । मैत्री व सत्य धैगु शुद्ध
जूसा अवश्य न थुजोगु चमत्कार आःन खने दै ।
झीके शुद्धगु मैत्री मदु सत्येन मदुगुलि व खँ
खँला ? अथे न जुइ फैला ? धैथै च्वनी । झीसं
नं छकः शुद्ध रूप मैत्री चित्त सत्ये च्चनाः अ-
भ्यास यानास्वय् नु । इमान्दारी साथ शुद्ध मनं
अभ्यास याःसा उकि अवश्य फल वी ।

सम्पादक यात्रा

सम्पादक यात्रा

आनन्दभूमि लयपैद्या उद्देश्य बुद्धया बचं-
यात खः कथं थुइका यंकेत सिवे मखुकथं वा
बुद्धधर्म सम्बन्धि भ्रम जुइकथं थुइके बीत अवश्य
वैमखु धैगु आशा कया च्वना ।

बुद्ध सम्बन्धि अध्ययन याय्कले धात्यें धाल
धाःसा बुद्ध जीवनी सिवे बुद्ध कनाविज्यागु प्यंगु
आर्य सत्य, दुःख, दुःखया कारण । दुःख मदुगु
निर्वाण व निर्वाणया लँपु आर्य अष्टाङ्गिकमार्ग
यात हे जोर वियातगु खनेदु । बुद्धया धापू कथं
वस्पोलं कना विज्याःगु धर्म व केना विज्याःगु लपु
वसा धात्यें वस्पोलयात पूजा याःगु ज्वी । उकि
बुद्धया जीवनी सिवे वस्पोलं क्यना विज्याःगु
लँपुइ वंसा जक धात्येंगु सुख प्राप्त जुइयें ताया ।
थुकिया अलावा गृहस्थीया लागी बुद्धजिवनीनापं
उलि क्वातुगु सम्बन्ध जक तयां जीवन सार्थक
जुइ मताया ।

वंगु जेष्ठ पूर्णिमाया आनन्दभूमि वर्ष १४
अड्ड २ पेज १६ स “सिद्धार्थ गौतमया जीवनी
छगु चर्चा” लेखं यानाः बौद्धत्यत् व बुद्धधर्म
सम्बन्धि अध्ययन याइपिन्त अवश्य वाधा विइ
धैगु विश्वास याना छाय्धाःसां थौया वैज्ञानिक
युग्य सूर्यया काय्, जुजु उत्तानपादया काय्, व
गोमय जुया काय्, आदिपिसं गृहत्याग याय् माःगु
तर सिद्धार्थयात उजागु गृहत्याग याय् मालीगु
अवस्था मवगुलि गृहत्यागयात धैगु खँयात धि-

श्वास नयाय् गु व लेख अनुसार “लोषेमच्चं”
शब्दं लिपातिनी बुद्धजीवनीया चित्रण यात धैगु
प्रष्ट कथं धैगु विभिन्न दसु वियाः लेख प्रकाशित
याःगु हिसि मताल । उकि बुद्धधर्मयात बाँलाक
व्यापक हे याय् गु पत्रिकाया उद्देश्य खःसा उजोगु
भ्रम जुइगु लेख, रचना थव पत्रिकाय् प्रकाशित
मयासें न्हामसिनं जूसां थुइकाः ज्ञान काय् फैगु
लेख, रचना जक प्रकाशित याना दीत इनाप
याना ।

इनाप याहू

बी. आर. वज्राचार्य

स्वप (भक्तपुर)

[वज्राचार्य जु, च्वसु धैगुली थःगु विचार
च्वनी । छहासिनं खं थे फुकसिनं अथे हे खंकेमा:
धैगु मदु । न्हागु वस्तु नं बाँलाक थ्वीकेत उकी
तर्क वितर्क पेश जुइगु आवश्यक दु । सुनानं तर्क
पेश याय् वं खः धकाः भाःपि माःगु मदु । बुद्ध
धर्मलिसे स्वापू मदुगु खँया उदाहरण बी मज्यू
धैगु मदु । साहित्य व तर्कया न्हागुलिसे नं
स्वापू दयाच्वनी । आनन्दभूमिया उद्देश्य बुद्धधर्म
थकाय् गु अवश्य खः तर मेमेगु धर्मया नां हे
काय् मज्यू धैगु उद्देश्य मखु । सुनानं व्यूगु तर्क
खनाः ग्यानाः विसिवनेगु आनन्दभूमिया कमजोरी
जक ज्वी । सुनानं व्यूगु तर्क वा विचार बुद्ध-
धर्मयात मल्वःगु जूसा बुद्धधर्मप्रति श्रद्धा दुपि
पाठक, लेखक व विद्वद्वन्दपाखें तर्कपूर्ण धंगं
उकीयात लिसः बी भनं लेख रचना छवैह्या-
दिल धाःसा आनन्दभूमि न्हापां उकीयातनि थाय्
विइ । पौ च्वयाः थःगु विचा प्वंकूगुलिइ धन्य-
वाद !]

“तथापि यज्ञस एव पूजयन्ते विद्या
प्रे विद्या विद्येषु विद्याम् विद्याम् विद्या
विद्याम् विद्या : विद्या विद्याम् विद्या विद्या

THE BUDDHIST WAY OF PRACTISE

— BHIKKHU JNANFURNIK

“Namo Tassa Bhagavato Araha-
to Sammasambuddhassa”

First of all, ‘I pay respect to the Blessed one, the perfected one, the whole-by self Enlightened one’.

Dhammam Care Sucaritam

Na Nam Duccaritam Care

Dhammadari Sukham Seti

Asmim Loke Paramhi Ca

Follow the law of virtue; (Lead a righteous life,) do not follow that of evil. (but not one that is corrupt.) The virtuous rest in bliss in this world and in the next. (The righteous live happily both in this world and in the next).

The Buddha is neither a god nor a prophet or an incarnation of a god. He is a human being, but a supreme being who through his own effort, attained to Final Deliverance

and perfect wisdom, and became “the peerless teacher of gods and men.’ He is a ‘Saviour’ only in the sense that he shows men how to save themselves, by actually following to the end the path trodden and shown by him. In the consummate, harmony of wisdom and compassion, attained by the Buddha, he embodies the universal and timeless ideal of man perfected.

The Dhamma is the teaching of Deliverance in its entirety as discovered, realized and proclaimed by the Buddha. It is not a doctrine of revelation but the teaching of Enlightenment based on the clear comprehension of actuality. It is the teaching of the four fold Truth dealing with the fundamental facts of life and with liberation attainable

through man's own effort towards purification and insight. The Dhamma offers a lofty, but realistic system of ethics, a penetrative analysis of life, a profound understanding, practical methods of mind training—in brief, an all-comprehensive and perfect guidance on the path to Deliverance. The Dhamma has and will always have, a timeless and universal appeal wherever there are hearts and minds mature enough to appreciate its messages.

people are different because of different accumulations of experiences in the past. Because of those different accumulations people behave differently. At each moment one accumulates more experiences, and this conditions how one will be in the future and what one will experience in the future.

There are many levels of understanding in the Buddha's teachings. When one understands more about the different accumulations of different people one is less inclined to judge other people. wisdom can be

developed gradually and thus one's accumulations can be changed. Those who have higher level of understanding can and should help other people to develop a higher degree of understanding as well.

The Buddha taught people to see things as they really are. The Buddha gave the teachings and showed the "Middle path".

Buddha knew that people have different levels of understanding. Buddha surveyed the world with his "Buddha Vision" and saw people with different levels of understanding, some of whom would be able to understand his teachings; therefore the Buddha decided to make known the path which he had discovered.

People have different accumulations. They are conditioned in many ways. Everyone should find out for himself how much attachment he accumulates, and whether this brings him happiness or sorrow.

There is not anything which one can control. Even each Citta which

arises because of conditions falls away immediately to be succeeded by the next Citta. It seems as if the situation is hopeless. Wisdom, the understanding of reality can condition one to have more wholesome mental states and to do good deeds. The mind is the source from which all deeds spring; it is therefore, not possible to determine the degree of the wholesomeness of any one action from the outward appearance of the deed alone. The degree of wholesomeness depends on the degree of wisdom which accompanies the mind.

It is typical of the Buddhist way of life to study and to be aware of the different mental and physical phenomena which one can experience through the body, senses and mind. Many people are not used to this kind of approach; they are used to looking at the outward appearance of things. In order to know more about those realities, one should study and try to become aware of one's mind. If one does not under-

stand oneself, one cannot help other people. Therefore, the Buddha advised people to try to understand themselves. Saying 'Let each man first direct himself to what is proper, then let him teach others, thus a wise man will not suffer'.

There is no "self" which can suppress our bad inclinations, there is no self which can force us to do good deeds. Everyone can verify this in daily life. For example; if we tell ourselves; "Today I will be very kind to everyone." Can we prevent ourselves from suddenly saying an unkind word? Most of the time it has happened before we realize it. If we are able to suppress our anger for a while we are inclined to think that there is a 'self' which can suppress anger. In reality there are at that moment Cittas which are not conditioned by anger but which arise from other conditions. Afterwards there will be anger again because anger is not really eradicated by suppressing. Only wisdom, seeing things as they really are, can gradually eradicate

everything which is unwholesome in us.

We can develop this wisdom step by step. Even wisdom is not "self", it can only arise when there are the right conditions. We can develop wisdom in knowing and experiencing all mental phenomena and physical phenomena in and around ourselves. When we have experienced that, none of those mental and physical phenomena stays or is permanent, we understand that we cannot take any phenomena for 'self'.

The Buddha explained to his disciples that just comprehending, seeing things as they are, will eradicate unwholesomeness. Once the Buddha said to Ananda that when the Bhikkhu, the monk, who is still learning to develop wisdom, notices that he has unwholesome Cittas, he is troubled about it, ashamed of it, loathes it". The "Ariyan Saint" whose wisdom is developed, just "Comprehends" he knows that there is no self, and that everything arises because of conditions. Thus he is not troubled, he is only aware of the present moment.

The word 'comprehending' is used in the suttas many times. Thus we can see that we do not have to perform extraordinary deeds, we should

only learn to be aware of the present moment in order to see things as they are. Of course, wisdom cannot be fully developed in one day. For a long time we have been used to the idea of "self". In conventional language we have to use the word "I" and "self" continuously to make ourselves understood. Thus wisdom is wholesome, not understanding things as they are is unwholesome and it will bring us unhappiness. Because it is rooted with three unwholesome roots or seeds. Such as attachment, or clinging to the five sensuous objects; form, sound, odour, taste and contact; aversion or illwill and ignorance, or lack of understanding these processes.

We are inclined to take our body for self continuously although we know that it does not last. Thus when we suffer from sickness or pain or when we become old, we attach so much importance to those facts that we feel quite oppressed by them. If one of our sense organs does not function or we become an invalid we feel as if we were the most unhappy person in the world. Attachment to our body only brings sorrow. whereas if we would see things as they are, there would be less sorrow for us.

Letter from Thailand

Headquarters

THE WORLD FELLOWSHIP OF BUDDHISTS

No. 33 Sukhumvit Road, (near Nana square) Bangkok 10110, Thailand. Tel. 2511188-90
Cable : WORLBUDIST BANGKOK

Venerable Amritananda,
President,
Dharmodaya sabha,
Buddha Vihara, Bhrikuti Mandap,
P O. Box 4053,
Kathmandu, Nepal.

Venerable Sir,

Now that we are back in Bangkok, we are writing to let you know much we were pleased with the success of the 15th WFB General Conference in Nepal. It was indeed an achievement beyond expectation. The opening ceremony, especially, was very grand and colourful. It was monumental as well as meaningful, demonstrating beyond doubt the unity and solidarity of the many groups of Buddhist in Nepal. It was also significant achievement on your part to be able to invite Their Majesties the King and Queen of Nepal as well as Their Royal Highnesses Prince Gya-

nendra Bir Bikram Shah and Princess Komal Rajya Laxmi Devi Shah to grace our conference. Peace and Lumbini were definitely the key-notes of the conference with Lumbini-a Symbol of Peace as its theme; and I think we have achieved to a considerable extent these aims.

We have to thank you for your kind and generous hospitality in hosting this General Conference of the WFB and are very grateful to you for your warm and sincere welcome to all the participants especially those from Thailand, so that they all might enjoy their stay in your beautiful country. We will never forget the wonderful reception you accorded to us all.

Please convey our thanks and best regards to your colleagues who have worked so hard for the success of the conference. Accept once again Venerable Sir our grateful thanks.

Anandaboomi

While wishing you a rapid recovery from your illness, I can assure you that your friends in Bangkok, from His Eminence Somdej Phra NanaSanvara of Bovornives Monastery downwards have been praying for your health. I personally was very relieved when my colleagues, who returned from the conference, told

me that you had well recovered and could converse normally with visitors.

May the Holy Triple Gem bless you and colleagues with happiness and good health.

Yours in the Dhamma,
SANYA DHARMASAKTI,
president.
17/Dec./1986

MY BECK TO YOU

-GAUTAM BUDDHA BAJRACHARYA
Peoples Campus

The peace says

I am hungry from your kiss
I am hungry from your love
I am hungry from your Intellection
I am hungry from your prosperities.

It regrets

On shattering the reconciliation
On shattering the faith
On shattering the global home
On arising up the evil demon.

It request urges

To give him a room to alive
To give a peaceful kiss
To give a long-live greeting
To draft my picture in your heart.

We are the Banker for

Collecting unutilized savings of the people

Granting loans and Advances to Agriculture,

Industry, Business and other sectors of Economy

Providing remittance facilities throughout the world.

Buying and Selling of Travellers Cheques, Drafts, Foreign Currencies etc,

Establishment of letter of Credit throughout the world.

Having Correspondence and Agency relationship in Major cities of the

world. Providing other services as desired by the Customers.

Rastriya Banijya Bank

TANGAL, KATHMANDU

Branches:- 189

Tel;- 411164, 413800

Telex:- NP 2247

NP 2354

We are the Banker for

Collecting unutilized savings of the people

Granting loans and Advances to Agriculture,

Industry, Business and other sectors of Economy

Providing remittance facilities throughout the world.

Buying and Selling of Travellers Cheques, Drafts, Foreign Currencies etc,

Establishment of letter of Credit throughout the world.

Having Correspondence and Agency relationship in Major cities of the world. Providing other services as desired by the Customers.

Rastriya Banijya Bank

TANGAL, KATHMANDU

Branches:- 189

Tel:- 411164, 413800

Telex:- NP 2247

NP 2354

Anandaboomi

(28)

सम्पादकीय

धर्म र मार्ग

मानिसको धर्म मानवधर्म हो ! जिन्दगी सु-
विस्तासाय विताउन मानिस धर्मको शरण
लिन्छन् । मानिसका बीच सम्पूर्ण मानिसप्रति
आफैजस्तो व्यवहार गरी जीवन जिउनु नै वास्त-
विक मानवधर्म हो किनकि मान-अपमान, आहार
विहार, रोग-शोक र भोक प्यास आदि साक्षा
मानवीय वस्तु हुन् । वास्तविक धर्मात्मा यसै
मानवीय आधारमा आफूलाई निहित राख्दछन् ।
यसैकारण धर्म साक्षा वस्तु हो र मानवमात्रको
धर्म एउटै हो भनिएको हो ।

मानिसको अनुहार अनि घरपरिवार, ठाउँ
गाउँ फरक भए जस्तै धर्ममा लीन हुन मानिसले
आफआफ्नो ढङ्गको बाटो अपनाएका हुन्छन् ।
त्यस बाटोलाई मार्ग भनिन्छ । बाटो आफूखुसी
अपनाउँछन् र अपनाउन पाउनु मानव-अधिकार
पनि हो । तर एउटा कुरा कसैले लामो बाटो त
कसैले छोटो अनि कसैले फराकिलो त कसैले
सांगुरो यस्तै नानाप्रकारका बाटो अपनाउँछन्, यो
स्वाभाविक पनि छ किनकि रुचि अनुसार मा-
निस हिँड्ने बस्ने गर्छन् ।

धर्म एउटै भएर पनि मार्गमात्र फरक भएको
कुरालाई ध्यानमा नराखी धर्म नै दुइटा तीनवटा
सम्झौ पूर्ण साम्प्रदायिक भई मानिस मानिसका
बीच आरोप प्रत्यारोप र हत्या समेत गरी धर्म
नाश गर्ने कुरा मानिसको लागि ज्यादै दुर्भाग्यको
आनन्दभूमि

हो । यहाँनेर एउटा कुरा स्पष्ट पार्नु जरूरी छ
कि धर्म कसैलाई बाधा नपुऱ्याउने शास्वत वस्तु
हो भने मार्ग अपनाउँदा अरूलाई बाधा हुने
संभावना पनि छ । जस्तै रेडियो धनीले आफ्नो
घरमा घन्काएर रेडियो बजाउँदा छिमेकीलाई
बाधा पर्न जाने हुन्छ । धर्मात्माहरूले यही एउटा
कुरामा सदसद्विवेकिनी बुद्धि पुऱ्याउनु अति
जरूरी छ । कोही गाईलाई त कोही सुँगुरलाई
मान्छन् भने कोही कुकुरलाई । वास्तविकरूपमा
प्राणी भएपछि सबैलाई मान्ने हुनुपर्ने । मान्न
सबैलाई हुन्छ, मारकाट कसैलाई गर्नु हुन्न ।
आफूलाई मनपनेलाई मान्नु र मन नपनेलाई
काट्नु नै असमान भावना हो । यही भावनाले
मानिसलाई क्लोक, क्लक्ट र दुखतिर धकेल्छ ।
त्यसैकारण संसारका मानवको एउटै धर्म भएर
पनि मार्गले गर्दा विविधजस्तो देखिएको हो ।
त्यही मार्गको मोहले मानिस मानिसप्रति द्वेष र
ईर्ष्या राख्दछन् । एउटै मार्गमा शाखाहरू खडाहुँदा
त्यसमा पनि मानिस अडिग र धृष्ट भई रहने
गर्दा पनि मानिस वास्तविक धर्मदेखि टाढा टाढा
हुँदै गइराखेका छन् । आनन्दभूमि सदा सर्वदा
व्यावहारिक मानवधर्ममा विश्वास राख्दछ; मान-
वीय गुण रहने सबै मार्गप्रति आस्था राखी
समानभावले सम्मान गर्दछ र मानवधर्म अप-
नाउन सबैसँग अपील गर्दछ ।

श्री लौण्डु गतिविधि

(नेपाली भाषा)

महापरित्राण पाठ

काठमाडौं, २०४३ मार्ग ११-

श्री ५ महाराजाधिराज वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेवको ४२ औं शुभजन्मोत्सवको उपलक्ष्यमा सरकारको चिरायु र सुस्वास्थ्यको कामना गरी स्थानीय आनन्दकुटी विहारमा भिक्षु संघबाट महापरित्राण पाठ सम्पन्न भयो । ४२ वटा मैनवती बाली श्री ५ महाराजाधिराज तथा श्री ५ बडा-महारानीका फोटोमा माल्यार्पण गरिएको उक्तबेला उपसंघनायक भिक्षु शाक्यानन्द महास्थविरद्वारा पञ्चशील प्रदान गरियो । सोही बेला धर्मदेशना गर्नु भई महानायक भिक्षु अमृतानन्द महास्थविर ले भन्नु भयो- स्वर्गीय श्री ५ त्रिभुवनको पालादेखि राजाको शुभजन्मोत्सवका दिन राजाको चिरायु र सुस्वास्थ्य कामना गरी परित्राण गर्ने परम्परा आनन्दकुटीमा चलेको हो । महापरित्राण पाठ गर्ने र सुन्ने दुबै वर्गलाई पुण्यलाभ र उपकार हुने कुरा पालि साहित्यमा यत्रतत्र पाइन्छ । वास्तवमा पाठ गर्दैमा वा सुन्दैमा पुण्यलाभ हुने होइन, यसैले ती दुबै वर्गमा मैत्री र श्रद्धा हुनु जरूरी छ । आनन्दकुटी विहार थेरवाद को पहिलो विहार हो र धर्मालोक महास्थविर

बाट बीजारोपण भई स्थापना भएको हो ।

आनन्दकुटी दायकस माको आयोजनामा भएको यस परित्राण पाठ समारोहमा भिक्षुसंघ एवं उपासक उपासिकालाई जलपान, भोजनदान र आनन्दकुटी विहार गुठीका तर्फबाट प्रकाशित बुद्धकालीन परित्राजक भाग ३, यशोधरा र सुभद्र ब्राह्मण भिक्षुको जीवनी पुस्तकहरू पनि दान दिइएको थियो ।

मासिक बुद्धपूजा

काठमाडौं, पौष १-

प्रत्येक पूर्णिमामा मासिकरूपमा स्थानीय आनन्दकुटी विहारमा हुने बुद्धपूजा भिक्षु मैत्री-बाट सम्पन्न भयो । शील प्रार्थनोपरान्त भिक्षु अश्वघोष महास्थविरबाट धर्मदेशना भयो । त्यही दिन दिउँसो भिक्षु कुमार काश्यपबाट परित्राण पाठ र धर्मदेशना पनि भएको थियो ।

पुस्तक प्रकाशन

काठमाडौं, पौष २०-

गत मार्ग महीनामा सम्पन्न भएको १५ औं विश्वबौद्ध सम्मेलनको सेभिनीर प्रकाशन समिति र धर्मोदय सञ्चाले 'The Buddhist Heritage of Nepal' नामक पुस्तक प्रकाशित गरेको छ । त्यसमा स्वदेशी तथा विदेशी लेखकका बुद्धधर्म-

का विविध पक्षका लेखहरू समाविष्ट छन् ।

अमेरिकामा बौद्धविहार

अमेरिका, २०४३ मार्ग २०-

बौद्धधर्म एशियावाट शुरू भई सात समुद्र पार यूरोप र अमेरिकामा पनि बिस्तार भएको छ । बुद्धलाई एशियाका ज्योति भनिनेमा आज-काल विश्वका ज्योति भनिन थालिएको छ । नेपाल बौद्ध समाजका संरक्षक रापस प्रेमवहादुर शाक्य अमेरिकामा भ्रमणार्थ जानुहुँदा त्यहाँ बौद्ध-धर्मका निकायहरूमा अध्ययन भ्रमणको सिल-सिलामा न्यूयोर्क र न्यूजर्सीमा रहेंदा त्यहाँ ठूला बौद्ध विहारहरूमा बौद्धधर्मनियायी रहेको र घेरै उपासक उपासिका रहेको कुरा उहाँले बताउनु-भएको छ ।

शाखा गठन

रूपन्देही, २०४३ मार्ग ६-

यहाँको बुटवलस्थित पद्मचैत्य विहारमा भिक्षु चुन्द शास्त्रीको अध्यक्षतामा वसेको सभाले धर्मोदय सभाको शाखा गठन गर्ने निर्णय गरी देवेन्द्रराज शाक्यको अध्यक्षतामा ६ सदस्यीय शाखा कार्यसमिति गठन गरेको छ । भिक्षु चुन्द शास्त्री, अनगारिका देवाचारी, संघरत्न वज्राचार्य र बुद्धराज उदय सल्लाहकार समितिमा रहनुभएको उक्त शाखामा विमलवहादुर शाक्य, मंगलकुमार वज्राचार्य र आनन्दमानसि शाक्य क्रमशः उपाध्यक्ष, सचिव र कोषाध्यक्ष रहनुभएको छ । अन्य सदस्यहरूमा गणेशप्रसाद सुनुवार, वृजराज शाक्य ज्ञानरत्न वज्राचार्य, श्रीमती धर्मी शाक्य र सुश्री विद्यादेवी शाक्य रहनुभएको छ ।

स्वागतमा सहयोग

काठमाडौं, २०४३ मार्ग १७- धर्मकीर्ति विहार-को आयोजनामा १५ औं विश्वबौद्ध सम्मेलनमा भाग लिन आउनुभएका प्रतिनिधिहरूलाई स्थानीय श्रीघः विहारमा भएको स्वागत समारोह मा नःवल टोलका बौद्ध परिवारले ढोकाहरू र ध्वजापताका सजाई, क्याम्प फायर गरी रु. ३४८२।- स्थानीय बौद्धजगतबाट चन्दा संकलन गरी स्वागतमा सहयोग पुऱ्याएको थियो । श्रीघः भजन मण्डलले भजनद्वारा रमाइलो बातावरण त्याएको थियो भने गहुँ एवं गेडागुडी भूँईमा विछ्याएर त्यसैवाट भगवान बुद्धको आकृति चित्रण गरी विदेशी पाहुनाहरूलाई आर्कषित तुल्याएको थियो । यसरीं आतिथ्य प्रदर्शन गर्नु-भएका जिन्सी एवं नगद चन्दादाता तथा कार्यकर्ताहरू धन्यवादका पात्र रहनुभएको छ ।

परिचयात्मक गोष्ठी

काठमाडौं, २०४३ मार्ग १७-

विगत १५ औं विश्वबौद्ध सम्मेलनमा नेपाल अधिराज्यका विभिन्न क्षेत्रबाट सहभागी भई प्रतिनिधित्व गर्नुभएका बौद्धहरूको स्वागतार्थ स्थानीय युवा बौद्धसमूहद्वारा एक परिचयात्मकगोष्ठी को आयोजना गरिएको थियो । सो अवसरमा स्वागत भाषण गर्नुहुँदै समूहका अध्यक्ष हर्षमुनि शाक्यले १५ औं विश्वबौद्ध सम्मेलनले शान्तिको प्रतीकको रूपमा लुम्बिनीलाई विश्वमा चिनाउने काम गरेको छ भन्नुभयो । भोजपुरबाट प्रतिनिधित्व गर्नुभएका लालधन शाक्यले आफ्नो जिल्लाबाट प्रादुर्भाव भएका भिक्षु स्थविरहरूपनि

आज भोजपुर विहारमा वस्तु नचाहने २ फर्कन नचाहने बिडम्बनालाई गुनासोको रूपमा पोख्नु-भयो । त्यस्तै चैनपुरबाट प्रतिनिधित्व गर्नुभएका चन्द्रज्योति शाक्यले बुद्धधर्म शाक्यहरूको मात्र भन्ने भावना हटी आज यो धर्म मानवमात्रको कल्याण हुने धर्मको रूपमा ग्रहण गरिन 'थालेको कुरा वताउनुभयो । सुनसरीबाट प्रतिनिधित्व गर्नुभएका मानवज्ञले बुद्धको ज्ञानको निम्नित बाहिर नगई आफनै देशको माझमा विराजमान रहेको बुद्धधर्म नै ग्रहण गर्न सबैसँग आग्रह गर्नु-भयो । पूर्वाञ्चिल धरानका अर्का कार्यकर्ता धर्म-रत्न शाक्यले परम्परागत बौद्धधर्म र स्थविरवाद को द्वन्द अर्थै जताततै रहेकोले बुद्धधर्मसही रूपमा प्रकाशमा आउन नसकेको कुरा वताउनुभयो । मोरंगबाट सहभागी हुनुभएका प्रतिनिधिले हालै एउटा विहार निर्माणार्थ ४ कथा जमीन उपलब्ध हुने बचन प्राप्त भएको कुरा वताउनुभयो । दमकका प्रतिनिधि चन्द्रज्योति वज्राचार्यले त्यस भेगमा बौद्धहरू रहेर पनि बौद्ध क्रियाकलापमा शिथिलता रहेको हुँदा आयेण्डा जागृतिका लागि अग्रसर हुने अठोट गर्नुभयो । यस्तैनगढीका प्रतिनिधि प्रेमलाल तुलाधरले बुद्धधर्मको प्रचार गर्दा सनातन धर्म विरोधी नयाँ धर्मको प्रचार गर्ने भनी आरोप आएको कुरा वताउनुभयो । पाल्पाका सहभागी चिनीयालाल वज्राचार्यले तामाङ, गुरुङ, शेर्पा र मगरहरू पनि बौद्ध नै हुन तापनि बुद्धधर्मको प्रचार प्रसार कम भएकोले उनीहरूबीच आपसमा सम्बन्ध कायम रहन नस-केको कुरा वताउनुभयो । लुम्बिनी धर्मोदय स-मितिका केन्द्रिय सदस्य चकोरमान शाक्यले

लुम्बिनीमा चैतपूर्णिमाका दिन मायादेवीलाई मारको रूपमा पूजा गरी बैशाख पूर्णिमाका दिन त्यहाँ केही नहुने कुरा वताउनुभयो । कार्यक्रमको अन्तमा समूहका सचिव दयारत्न शाक्यले धन्य-वाद ज्ञापन गर्दै बौद्ध जनसंख्या चिन्तनीय रूपमा प्रकाशित गरिएको तथाँकमाथि प्रकाश पानु-भयो ।

(नेपाल भाषा)

क्षणिकवादया विषये चर्चा

यैँ, ११०७ थिलागा ११-

थनया बुद्ध विहारय दछिन्ह्यावः निसें शुक्र-वार पतिकं जुयावयाच्वंगु छलकल कार्यक्रमया सिलभिलाय क्षणिकवादया व्याख्यायासे अपोध्या प्रसाद प्रधानं खुसी न्ह्यानाच्वंगु लःया धाः छगू तु मखु । छगू क्षणय् न्ह्याःगु लः मेगु क्षणय् मेगु हे ज्वी थें ल्यायह्य वलय्या शरीर बुरा ज्वीकाः न वहे तु मखु । थुगु दर्शन ध्वाथ्वीके फतकि अ-नित्य, दुःख, अनात्म व शुन्यतावोधयायेत अःपुइ ।" धैदिल । उवलय् धर्मोदयसभाया महा-सचिव डा. वज्रराज शाक्य "क्षण धालकि अ-स्तित्व दैगु जुल, वास्तवय् समय दुगु मखु । व्य-वहारय छलेत जक नामरूप दयाच्वंगु खः" धैज्यात । थथे हे न्हुछेवहादुरजुं धैदिल- 'बुद्ध धर्मय् क्षणिक धाय् मलोसे उत्पत्ति जुक्व सारा वस्तु परिवर्तन जुजु नाश जुया वनीगुलि अ-नित्ययात ह्यसीकाः न्ह्यज्याय् वह जू ।" थथे हे दयारत्न शाक्य रासायनिक पदार्थ ल्वाकछ्यानाः न्हन्हगु वस्तु तथार ज्वीगुयात न व्यावहारिक पक्षं क्षणिक खःला धकाः न्ह्यसः तयाविज्यात ।

विचाः मुँज्या जुल

ख्वप, ११०७ थिला गा ४-

थनया बौद्धसंघया आयोजनाय् बौद्ध समकृत
विहारय् अन्तर्राष्ट्रिय शान्तिवर्षं व बौद्धसंघया
किलुदेंगा लसताय् 'नेपालय् बुद्धधर्मं व शान्तिया
महत्वं' विषये विचाः मुँज्या जुल । भिक्षु ज्ञान-
पूर्णिकपाखें उद्घाटन जुयाः भिक्षुसुशोभनया
सभापतित्वय् जूगु उगु मुँज्याय् अतिथिवक्ता
कथं भिक्षु सुदर्शनं बुद्धधर्मया विकास क्रमयात
न्वयथना: बुद्धयात छीसं नवम अवतार धका:
स्वीकार याय्-मज्यू धैविज्यात । थथे हे नारायण
भक्त वारीं बुद्धया शरण थें संघया शरण वनेगु नं
बुद्धधर्मय् न्वयथनातःगुलि छुं अवरोध मदयक
संघया शरणय् वनेमाःगु खँ न्वयथना दिल । अथे
हे रापस गोविन्द दुवालं गुथायत्क आर्थिक
समानता दैमखु उथायत्क शान्तिया कल्पना
यायगु वेकार खः धैदिल । संघया महासचिव
वसन्तरत्न वज्राचार्यपाखें लसकुस न्वचु जूगु थुगु
मुँज्याय् संघया अध्यक्ष त्रिरत्न शाक्यं नेपालय्
बुद्धधर्मं व शान्तिया महत्वया विषये विचाः मुँज्या
याय्-माःगुया औचित्य विषये न्वयथनाविज्यात ।

पुरस्कार प्रदान

यल, ११०७ थिलाथ्व १५-

धर्मकीर्ति पत्रिकाय् पुरस्कार प्रदान ज्वीकथं
हेराकाज मुजिकाः पाखें तःगु न्वयसःया पाय्-छिज्ज्वीक
लिसः व्यूपि महेन्द्ररत्न शाक्य, ज्ञानवज्र व कविता
धाख्वा:पित वनया सुमंगल विहारय् भिक्षु बुद्ध-
धोष महास्थविराजें सफू पुरस्कार प्रदान जुल ।

थुगु व्यलय् पुन्हीपतिकं यानावयाच्चंगु धर्मदेशना
कार्यक्रमय् भिक्षु अश्वधोष महास्थविरं नकुलमाता
व नकुलया विषययात क्याः धर्मदेशना याना
विज्यात ।

बुद्धपूजा

ये, ११०७ थिला गा १२-

थनया च्ववहालय् धनबहादुरं थः मदयावह्ना
बुबा लतं महर्जनया लुमन्ती बुद्धपूजाया आयो-
जना यानादिल । नगां, पांगा, किपू व च्वबाहा
आदि थाय्-या उपासक उपासिका मुँगु उगु पूजाय्
थाय्-थाय्-यापिनिपाखें ज्ञानमाला भजन व भिक्षु
सुदर्शनपाखें धर्मदेशना जुल ।

कठीन उत्सव

ये, ११०७ थिला थ्व १२-

थनया न्ह बानेश्वरया विश्वशान्ति विहारय्
धर्मकीर्तिया उपासक उपासकपिनि श्रद्धाकथं कठिन
उत्सव सम्पन्न जुल । विचित्र धर्मकथिक भिक्षु
ज्ञानपूर्णिक वर्षावास च्वनाविज्याःगु उक्त विहा-
रय् भिक्षु बुद्धधोष महास्थविर पाखें धर्मदेशना
जुल ।

थथे हे भिक्षु सुगतमुनि वर्षावास च्व गा-
विज्याःगु आनन्दभुवन विहारय् उपासक उपा-
सिकापिनि पाखें कठिन उत्सव जुयालि भिक्षु
सुबोधानन्द महास्थविर पाखें पञ्चशील प्रदान व
बुद्धपूजा तथा उपसंघनायक भिक्षु शाक्यानन्द
महास्थविर पाखें धर्मदेशना जुल ।

अहोरात्र महापरित्राण पाठ

यल, ११०७ कछलाल्ल ६-

अनया भालासिम्ब कोबहाल्ल मां लक्ष्मी-
प्रभा श्रेष्ठ आदि ज्ञातिबन्धुपिनि पुण्यस्मृतिइ
केशरनरसिह्या श्रद्धां अहोरात्र महापरित्राणपाठ
बचाल । भिक्षु शाकबानन्द महास्थनिर पाखे
शीलप्रदान व भिक्षु सुदर्शनपाखे महापरित्राण
देशना जूगु उगु इलय् 'बारेमाम्' ज्ञानमाला
भजनखलःपाखे ज्ञानमाला भजन व भिक्षु अन-
गारिकापित अष्टपरिष्कार तहित जलपान व
भोजन प्रदान जुल ।

राजीनामा

ये, ११०७ विला गा द-

प्रजातन्त्र न्ह्यवः राणाम्बरकारया कुचकं
देशं पितिनाछोःपि मध्यव् जुबाबिज्याःहा आन-
न्दकुटी निवासी भिक्षु कुमार काश्यपं चःगु स्वा-
स्थया कारण न्ह्यथनाः आनन्दमूर्मि बौद्धमासिक
पत्रिकाया प्रधान सम्पादक पदं राजीनामा विया
विज्यात । पत्रिकाया सम्बूतिया लाणी न्यादं
न्ह्यवः निसें सम्पादक व प्रधान सम्पादकया भाला
कया बिज्याःहा बस्पोलया राजीनामा आनन्द-
कुटी विहारगुठीपाखे स्वीकृत जुयालि प्रधान
सम्पादक पदय् भिक्षु अश्वघोष महास्थविरात
आसीन याःगु दु । अुगु पत्रिकाया संपादकव् आ-
नन्दकुटी विहारगुठीया आजीवन सदस्व सुर्बण
शाक्य व व्यवस्थापकव् आनन्दकुटी विहारगुठीया

सदस्य सचिव भिक्षु मैत्री च्वनाबिज्याःगु दु ।

अनगारिका धर्मशीलाया अन्तिम संस्कार

कास्की, कछला श्व १२-

अनवा पोखराय बुद्धधर्म थकायगुली दक-
सिम्ब अपो कर्मठ जुग्राः पोखरा बुद्धविहार
नीस्वनाबिज्याःहा अनगारिका धर्मशीलाया अ-
न्तिम संस्कार तसकं संबेदनापूर्णकथं सम्पन्न जुल ।
थाय थासं बिज्याःपि भिक्षु, अनगारिका, उपासक
उपसिका, माहू महाजन व छात्र छात्रा आदि
च्यादोलं मयाक जनसमूहल्य ल्य वनाः उगु अ-
न्तिम संस्कारय् मिखाय् स्वविहाय्का: व्वति
काल ।

फोक्सोया ब्यान्सर जुयाः जापानी बौद्ध संघया
ग्वाहालि जापानय् लछिबंक वासः याना नं म-
जियाः अनं लित हवाः गुलिचां मदुवं वस्पोलया
देहावसान जूगु खः । वस्पोलया निर्वाण कामना
यासे अखिल नेपाल भिक्षु महासंघं शोक सम-
वेदना छ्वःगु दु नापं भिक्षु सुदर्शन व अनगारिका
पि धर्मावती व उत्पलावर्णीपिंसं स्वन्हुयंक
पत्रिकाण पाठ व धर्मदेशना बानाबिज्यात ।

अथे हे मृदुभाषी, धर्म संकलिपका अनगा-
रिका वस्पोल धर्मशीलाया निर्वाण कामनायासे
पोखरा बुद्ध विहार प्रति आनन्दभूमि पत्रिका
पत्रिवारं दुनुगलं सम्बेदना प्वंकूडु ।